

MATKAOPPAANA JUMALA?

Hengellisen ohjauksen kurssimateriaali toisen vuoden isoskoulutettaville

Tara Kauppinen ja Nelli Piekkari

Opinnäytetyö, syksy 2012

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Diak Etelä, Järvenpää

Sosiaalialan koulutusohjelma

Kristillisen lapsi- ja nuorisotyön suuntautumisvaihtoehto

Sosionomi (AMK) + kirkon nuorisotyönohjaajan virkakelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Kauppinen Tara & Piekkari Nelli. Matkaoppaana Jumala – Hengellisen ohjauksen kurssimateriaali toisen vuoden isoskoulutettaville. Diak Etelä, syksy 2012, 70 s., 2 liitettä.

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Sosiaalian koulutusohjelma, Kristillisen lapsi- ja nuorisotyön suuntautumisvaihtoehto, sosionomi (AMK) + kirkon nuorisotyöohjaajan virkakelpoisuus.

Opinnäytetyön tavoitteena oli luoda materiaali nuorten hengellisen ohjauksen järjestämiseen ryhmässä. Työ toteutettiin yhteistyössä Hyvinkään evankelis-luterilaisen seurakunnan nuorisotyön kanssa.

Aineistona käytettiin hengellistä ohjausta käsittelevää kirjallisuutta. Lisäksi perehdyttiin yhteistyötahona olevan seurakunnan isoskoulutussuunnitelmaan sekä isoskoulutukseen Suomessa. Apuna materiaalin kokoamisessa ja kehittämisessä käytettiin lapsi- ja nuorisotyöhön liittyvää kirjallisuutta.

Opinnäytetyöprosessin aikana kehitettiin materiaali, joka sisältää ohjeet viiden kurssikerran toteuttamiseen. Työskentelymenetelmiä kerättiin valmiista oppaista, muokattiin olemassa olevista materiaaleista ja kehiteltiin itse. Materiaali sisältää kurssikertojen pysyvän rakenteen, vaihtuvien työskentelymenetelmien ohjeistukset sekä tarvikelistan kutakin kurssikertaa varten.

Oppimispäiväkirjojen, palautteen ja kurssin pitäjien päiväkirjamerkintöjen perusteella hengellisen ohjauksen kurssin järjestäminen nuorille on kannattavaa. Kurssin sisältö antaa apuvälineitä nuorelle oman kristillisen identiteetin hahmottamiseen ja näin tukee isosena toimimista.

Kurssi oli myönteinen kokemus sille osallistuneille nuorille. Nuoret olivat motivoituneita ja avoimia koko kurssin ajan ja palautteen perusteella se oli jokaiselle positiivinen kokemus.

Asiasanat: isostoiminta, hengellinen ohjaus, ryhmät, toiminnalliset menetelmät

ABSTRACT

Kauppinen Tara and Piekkari Nelli. Course material on spiritual guidance for second-year young confirmed volunteers. 70 p., 2 appendices. Language: Finnish. Järvenpää, Autumn 2012.

Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services, Option in Christian Youth Work. Degree: Bachelor of Social Services.

The aim of this thesis was to create a course material about spiritual guidance for youngsters at the Evangelical Lutheran Church of Finland. The study was conducted with a member of church youth work in Hyvinkää. Material was tested with one group who attended the course.

In the project different materials were used such as literature on spiritual guidance, training plan for young confirmed volunteers. In addition, it was charted out how the training of young confirmed volunteers is organized in Finland.

Course material with instructions for five sessions was created in the process. The material includes the course structure, instructions for methods and a list of what a leader will need for organizing the course.

The course was evaluated on the basis of learning diaries, feedback and observations. According to the results, organizing the course was successful. Course content provides some tools for youngsters to perceive their own Christian identity and supports them to act as a young confirmed volunteer.

Youngsters were motivated and open during the course and based on the feedback the whole course was a positive experience for all the youngsters.

Keywords: training of young confirmed volunteers, spiritual guidance, groups, functional methods

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	5
2 ISOSKOULUTUKSESTA ISOSEKSI	6
2.1 Isoskoulutus Suomessa.....	6
2.2 Nuoren ikävaiheen huomioiminen	6
2.3 Isonen esikuvana ja esimerkkinä.....	7
2.4 Isosen tehtävät	8
3 HENGELLISEN OHJAUKSEN TAUSTA JA NYKYPÄIVÄ	11
3.1 Hengellisen ohjauksen historia.....	11
3.2 Hengellinen ohjaaja.....	12
3.3 Hengellinen matkakumppanuus	13
3.4 Hengellinen ohjaus, sielunhoito, terapia ja työnohjaus.....	14
3.5 Hengellinen ohjaus osana rippikoulu- ja nuorisotyötä	16
4 TOIMINTAYMPÄRISTÖ.....	18
5 TAVOITTEET	20
6 KURSSIN SUUNNITTELU, RAKENNE JA TOTEUTUS	22
6.1 Suunnittelu ja rakenne.....	22
6.2 Teemat ja työskentelymenetelmät.....	25
6.3 Ryhmän toimivuus.....	27
7 ARVIOINTI.....	29
7.1 Havainnot kurssikerroilta ja oppimispäiväkirjoista	29
7.2 Palaute	33
8 JOHTOPÄÄTÖKSET	36
9 POHDINTA	39
LÄHTEET.....	43
LIITTEET	47
LIITE 1: Nuorten hengellisen ohjauksen kurssin materiaalipaketti	
LIITE 2: Kyselykaavake isoskoulutettaville kurssin aiheiden kartoittamiseksi	

1 JOHDANTO

Työmme tarkoituksena ja tavoitteena oli luoda materiaali, jota voidaan käyttää apuna toteutettaessa nuorille suunnattua hengellistä ohjausta ryhmässä. Toteutimme työn Hyvinkään evankelis-luterilaisen seurakunnan kanssa, mutta samalla oli tarkoituksena kehittää materiaali, jota voidaan hyödyntää missä tahansa evankelis-luterilaisessa seurakunnassa. Halusimme myös kokeilla materiaalin toimivuutta käytännössä sekä saada siihen kehittämisideoita nuorilta itseltään, jotta se vastaisi mahdollisimman hyvin heidän tarpeisiinsa. Sen vuoksi toteutimme materiaalin pohjalta kurssin toisen vuoden isoskoulutettaville Hyvinkäällä.

Oma kiinnostuksemme aihetta kohtaan syntyi Diakonia-ammattikorkeakoulun luennolla, jolla käsiteltiin hengellistä ohjausta ja sen vähäistä näkyvyyttä Suomessa. Hengellisen ohjauksen kursseja on tähän mennessä tarjottu lähinnä aikuisille ja seurakunnan työntekijöille. Nuoret tarvitsevat kuitenkin aivan yhtä lailla mahdollisuuksia oman hengellisen elämänsä pohdiskeluun ja käsittelemiseen. Hengellinen ohjaus on myös ollut monissa seurakunnissa eräänlainen tabu, sillä se on mielletty enemmän osaksi katolisen tai ortodoksisen kirkon toimintaa, joissa hengellisellä ohjauksella on vahvat perinteet.

Ajatus kurssin toteuttamisesta lähti Hyvinkään seurakunnan isoskoulutettavien antamasta palautteesta ja toiveista. Nuoret kokevat isoskoulutuksen tärkeänä oman itsetuntemuksensa kehittämisessä sekä uskonasioiden pohdiskelussa. He ovat kaivanneet lisää aikaa syvälliselle asioiden pohdiskelulle ja käsittelylle. Havaitsimme Hyvinkään seurakunnan isoskoulutussuunnitelmaa tarkastellessamme, että koulutuskertoja on melko vähän. Ryhmät joissa toimitaan, ovat kooltaan suuria, noin 20–30 nuoren ryhmiä. Suurissa ja vaihtuvissa ryhmissä luottamuksellisen keskusteluyhteyden syntyminen voi olla hyvin haasteellista, jolloin syvällisempi asioiden käsittely ei välttämättä ole mahdollista. Koulutuksen sisältö painottuukin käytännön asioihin sekä kristinuskon perusasioiden käsitteelyyn. Parempi käsitys itsestä ja omasta uskonelämästä on kuitenkin käytännön taitojen rinnalla tärkeänä perustana isosena toimimiselle.

2 ISOSKOULUTUKSESTA ISOSEKSI

2.1 Isoskoulutus Suomessa

Isostoiminta ja -koulutus alkoivat vähitellen vakiintua Suomessa 1950- ja 1960-luvuilla, kun leiririppikoulut alkoivat yleistyä. Piispainkokous teki suosituksen, jossa mainittiin ryhmäohjaajien tarve. Ajateltiin, että ryhmänohjaajina voisivat toimia sellaiset nuoret, jotka toimivat aktiivisesti seurakunnassa ja, jotka ovat jo käyneet rippikoulun. 1960-luvulta alkaen seurakunnissa alettiin keskittyä enemmän nuorisotyöhön, ja samalla syntyivät ensimmäiset isoskoulutusjärjestelmät, joiden avulla seurakuntanuoria opetettiin toimimaan isosena. (Porkka 2004, 7-8.)

Isoskoulutus ja seurakunnan nuorisotyön tarjoama toiminta on näkyvin toimintamuoto seurakunnissa ympäri Suomea (Niemelä 2002, 20–21; Suomen evankelis-luterilainen kirkko, i.a.). Porkan tutkimuksen mukaan seurakunnissa isostoiminta onkin yksi nuorisotyön ydinalueista, johon halutaan erityisesti keskittyä. Seurakunta pyrkii sitouttamaan nuoria hengelliseen toimintaan ja näin ollen tarjoaa nuorelle aikaa ja tilaa hengelliselle kasvuille. (Porkka 2005, 86; Niemelä 2007, 117.)

2.2 Nuoren ikävaiheen huomioiminen

Isoskoulutukseen osallistuvat ovat iältään yleensä 14–17-vuotiaita, ja sitä vanhemmat toimivat useimmiten apulaisohjaajina ja yövalvojina leireillä sekä muussa seurakunnan toiminnassa. Isoskoulutus tarjoaa nuorille tekemistä arkeen. Nuorille tärkeää on löytää itselleen hyvä ja turvallinen paikka, jossa viettää aikaansa muiden samanikäisten parissa. Isoskoulutuksen aikana nuoret pääsevät pohtimaan paljon omaa identiteettiään ja omaa uskoaan Jumalaan. Seurakunnan työntekijän onkin oltava tietoinen nuoruusiän tyypillisistä kehitysvaiheista.

Isoskoulutettavat ovat siinä iässä, että he etsivät omaa identiteettiään monilla keinoilla. Tässä vaiheessa varsinkin samaistuminen ja ihastumisen tunteet koetaan vahvoina. Nuori samaistuu ihmisiin, kokeilee omia ja muiden rajoja ja luo ensimmäisiä syvällisiä ihmissuhteita. Tähän ikävaiheeseen kuuluvat kehitystehtävät ja niiden kohtaaminen auttavat nuorta siirtymään seuraavaan elämänvaiheeseen. Yksi tärkeimmistä tämän ikävaiheen kehitystehtävistä on oman maailmankatsomuksen, arvomaailman ja moraalin muodostaminen, joiden avulla tulevaisuudessa ohjata omaa elämäänsä. (Dunderfelt 2011, 84–86.) Seurakunnalla voi olla merkittävä rooli nuoren kehityksen tukemisessa. Seurakunta opettaa nuorelle kristillisiä arvoja, maailmankatsomusta ja moraalia kristillisestä näkökulmasta.

2.3 Isonen esikuvana ja esimerkkinä

Useimmiten oma rippikoulu innostaa nuoria lähtemään isoskoulutukseen, missä he oppivat lisää isosena toimimisesta (Paananen & Tuominen 2002, 11). Isonen on henkilö, joka on käynyt oman rippikoulunsa. Samalla hän on kuitenkin samassa nuoruuden ikävaiheessa kuin rippikoululaiset. Isosen toimiessa tehtävässään, joka muistuttaa paljon isoveljen tai -siskon roolia, hän tukee samalla rippikoululaisten uskoa ja kasvua. (Porkka 2005, 85–86; Kiilunen, Rantavuori & Salo 2002, 5.)

Elämä, usko, rukous (2001) määrittelee enemmän isosen toimenkuvaa ja merkitystä osana rippikoulun kokonaisuutta. Isosen perehdyttämiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota niin, että isoseksi ryhtyvä itse ymmärtää oman osansa ja paikkansa rippikoulussa toimiessaan. Isosena toimiminen voi olla hyvinkin tärkeä tekijä nuoren elämässä. Parhaimmillaan isosena toimiminen rohkaisee ja tukee nuorta oman identiteetin löytämisessä vahvistamalla nuoren itseluottamusta ja -tuntemusta. Tavoitteena on, että jokainen isonen saisi toimia omana itsenään ja omilla Jumalan suomilla lahjoillaan. Työntekijöiden on kuitenkin tärkeä tarkkailla itse, että vastuu isoselle ei kasva liian suureksi ja muistaa, että kokonaisvastuu rippikoulusta on heillä itsellään. (Elämä – Usko – Rukous 2001.)

Uskon ja kasvun tukemisen lisäksi isosella on vastuullinen rooli ja monia erilaisia tehtäviä rippikoulun aikana. Rippikoulun ja erityisesti leirijakson aikana isonen on esikuva ja esimerkki rippikoululaisille, mikä tekee isosen roolista vastuullisen. Rippikoulun aikana rippikoululaiset saattavat tarkkailla hyvinkin intensiivisesti isosen toimia, tehtäviä ja käyttäytymistä. Isonen voi toiminnallaan ja käyttäytymisellään luoda positiivisen kuvan rippikouluun liittyvistä asioista sekä rohkaista avoimuuteen. Isosen on tärkeää olla luottamuksellinen henkilö, joka on rippikoululaisten kanssa, kuuntelee ja tilanteen vaatiessa osaa ohjata eteenpäin. (Porkka 2004, 14.)

Koko rippikoulun ajan isonen on rippikoululaisille esimerkki nuoresta kristitystä. Tämän vuoksi on tärkeää, että isonen tiedostaa oman roolinsa tehtävässään ja kristittyinä elämisessä. Isosena toimiessa on siis tärkeää, että isosina ovat sellaiset henkilöt, jotka ovat olleet aktiivisesti mukana seurakunnan toiminnassa ja elävät niin sanotusti isostoiminnan kautta. (Harjunpää, Paananen, Parviainen, Saarainen & Issakainen 1999, 13.)

2.4 Isosen tehtävät

Nuoren kristityn esimerkkinä toimimisen lisäksi isosella on monia käytännön tehtäviä rippikoulunaikana. Tehtävät vaihtelevat hiukan seurakunnittain, mutta perustehtävät ovat melko samanlaisia. Isosen käytännöntehtäviin kuuluu rippikoululaisten tai sitä nuorempien tukeminen ja vierellä kulkeminen. Isosella on oma pienryhmänsä, josta huolehtiminen nähdään yhtenä tärkeimpänä isosen tehtävistä. Isonen pitää huolta omasta ryhmästään, millä taataan jokaisen leiriläisen henkilökohtainen huomioiminen. Toivottavaa olisi, että isonen omalla toiminnallaan loisi omille ryhmänsä jäsenille väylän osallistua seurakunnan elämään rippikoulun jälkeenkin. (Porkka 2005, 377.)

Isosella on omat vastualueensa työtiimissä, yleiset tehtävät ja ohjattu toiminta ryhmissä. Riippuen rippikoulupaikasta, tiloista ja henkilökunnasta, isosryhmille saattaa tulla erilaisia tehtäviä. Useimmiten leireillä tehdään taulukko, jossa teh-

tävät vaihtuvat päivittäin, niin että jokainen ryhmä tekee kaikkea viikon aikana. Näihin tehtäviin saattaa kuulua esimerkiksi iltapalan laittaminen, tilojen valmistelu ja niiden yleisestä siisteydestä huolehtiminen, päivystäminen, saunan lämmitys ja muista tehtävistä huolehtiminen leirin tarpeiden mukaisesti. (Porkka 2005, 377–378.)

Ryhmätoiminta, joka kuuluu myös isosten yleisiin tehtäviin, lisää leirin viihtyvyyttä ja luo ryhmähenkeä. Toiminnan kautta mahdollistetaan kontaktien luominen ja tutustuminen, sekä annetaan tilaisuus pohtia elämän ja uskon kysymyksiä nuorten kesken ilman aikuisen valvontaa. Tuolloin keskustelu voi olla vapaampaa ja syvällisempää. Ohjatun ryhmätoiminnan lisäksi isonen osallistuu mahdollisuuksien mukaan hartauksien toteuttamiseen ja on ennen kaikkea rippikouluisten vapaa-aikana läsnä. Isosta voidaan tukea hengellisesti, kun hän toteuttaa hartauselämää ja jumalanpalveluksia rippikoulun aikana. Näin hänelle voidaan antaa enemmän hengellistä vastuuta ja kasvattaa suurempaan vastuuseen ajatellen tulevaisuutta aktiivisena seurakuntanuorena ja tulevana aikuisena. Isosten avulla hartauselämässä saadaan enemmän nuorten näkökulmaa esille, mikä voi puhutella rippikoululaisia eri tavalla kuin pelkkien aikuisten toteuttama hartauselämä. (Porkka 2005, 378–379.) Useimmiten isoset vastaavat lisäksi vapaa-ajan toiminnasta sekä iltaohjelmien toteutuksesta. Tässä kohdin ongelmaksi saattaa muodostua isosten kokemattomuus ja liian vähäinen ohjaus. Tämän vuoksi monessa seurakunnassa on koettu hyväksi, että leirillä on mukana aina vähintään yksi kokeneempi isonen, joka voi toimia muiden tukena.

Isonen on usein henkilö, joka on eniten henkilökohtaisessa kontaktissa rippikouluisten kanssa rippikoululeirin aikana. Siksi isonen toimiikin eräänlaisina lisäkorvina ja -silminä. Rippikoululaiset luottavat isosiin ja saattavat sen vuoksi kertoa isosille paljon henkilökohtaisia asioita, joista he eivät halua, rohkene tai kykene puhumaan aikuisille. Isoselle on kuitenkin tärkeää opettaa, missä rajat menevät ja milloin tullaan kertomaan asioista ohjaajille eikä pidetä niitä vain omana tietona. Isonen voi toimia eräänlaisena siltana ohjaajan luokse. Tällaisiin tilanteisiin liittyy vahva vaitiolovelvollisuus, eikä sen tärkeyttä voi koskaan korostaa tai opettaa liikaa. Isosille on hyvä antaa tehtäväksi miettiä omia voimavaroja tällaisten tilanteiden sattuessa. Isonen on vielä nuori ja ikävaiheeseen kuuluvat

kehitystehtävät ovat kesken. Ohjaaja on leirillä paitsi leiriläisiä myös isosia varten. Ohjaajilla on siis tärkeä rooli rippikoulun aikana pitää silmät auki ja korvat kuulolla ja muistaa vastuunsa myös isosista. (Porkka 2005, 379–380, Romppainen 1992, 24.)

Rippikoulun suunnitteluun ja toteuttamiseen tarvitaan paljon ihmisiä, ja myös isokset kuuluvat tähän työtiimiin. Isosten ääni on kuultava rippikoulua toteutettaessa, ja on otettava huomioon heidän ideansa ja ajatuksensa. Isosille on annettava sopivasti vastuuta ja päätösvaltaa, että he ymmärtävät oman paikkansa sekä rippikoulun suunnittelussa että toteutuksessa. Isosten tunne siitä, että heihin luotetaan, on erittäin tärkeä. Vaikka isosten tulisi olla mukana leirin suunnittelussa, varsinainen vastuu heillä on rippikoululeirin aikana, ja silloin heille onkin tarpeellista tarjota riittävästi tukea. Tehtävät ja vastuut on tärkeä käydä päivittäin läpi ja tarjota isosille ohjausta ja neuvoja, jos he niitä tarvitsevat. Toiminnan toteuttamisesta tulisi myös antaa isosille rakentavaa palautetta. Leirijakson aikana on tärkeää tarjota isoselle omaa aikaa ja lepoa. (Porkka 2005, 380–383, ks. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon vuosikatsaus 2005.)

3 HENGELLISEN OHJAUKSEN TAUSTA JA NYKYPÄIVÄ

3.1 Hengellisen ohjauksen historia

Hengellinen ohjaus on yleismaailmallinen ilmiö, joka esiintyy kaikissa uskonnoissa ja kirkkokunnissa eri puolilla maailmaa. Ohjauksen keskiössä ovat mentorin ja noviisin väliset luottamukselliset vuoropuhelut, jotka ovat tukena ja neuvona hengellisellä matkalla ja elämän tiellä. (Annala 2006, 42.) Kristillisessä kirkossa hengellisen ohjauksen traditio on ollut olemassa jo sen varhaisista vaiheista lähtien. 200-luvulla kristittyjä alkoi vetäytyä autioille seuduille viettämään askeettista elämää ja keskittymään ainoastaan hengellisen elämän asioihin ja mietiskelyyn. Vaikka valtaosa näistä ”erämaakilvoittelijoista” ei ollut teoreettisesti oppineita, alkoi osa heistä jakaa kokemuksiaan ja tietämystään muille ja heistä tuli kristillisen perinteen ensimmäisiä hengellisiä ohjaajia. (Munkki Serfim 2006, 25.) Näiden ”erämaaisien” luoma traditio ja opetukset ovat säilyneet erityisesti ortodoksisissa luostareissa mutta myös läntisessä luostariperinteessä. (Munkki Serfim 2006, 41).

Katolisessa ja ortodoksisessa kirkossa hengellisinä ohjaajina ovat tavallisesti toimineet papit, munkit, nunnat ja ohjaajavanhukset luostaritoiminnan yhteydessä. Protestanttisissa kirkoissa hengellinen ohjaus puolestaan on yleensä liitetty sielunhoitoon. Katolisessa kirkossa hengellinen ohjaus on ollut hyvin järjestäytyntä jo pitkään. Yhdeksi keskeiseksi henkilöksi on noussut 1500-luvulla jesuiittaveljeskunnankin perustanut Ignatius Loyola, jonka hengelliset harjoitukset ovat edelleen laajalti käytössä. (Häyrynen 1997, 386-387.)

Hengellinen ohjaus on luterilaisessa kirkossa ollut pitkään käsitteenä melko tuntematon. Ilmaus on ollut vahvasti katolisten ja jesuiittojen käytössä, mikä on voinut vaikuttaa sen vierastamiseen protestanttisissa piireissä. Toisaalta erilaiset ohjauskeskustelut ja ihmisten keskinäinen opastus on ollut myös luterilaisessa kirkossa arkipäivää etenkin herätysliikkeiden keskuudessa, mikä osoittaa, että hengelliselle ohjaukselle on aina ollut tarvetta. Voidaankin sanoa, että käsite on uusi, mutta toiminta itsessään vanhaa ja tuttua. (Gishelli 2006, 70.) Hen-

gellisen ohjaukseen liittyvät kysymykset ja periaatteet eivät myöskään juuri eroa eri kirkkokuntien välillä, vaan samat asiat puhuttavat ihmisiä ympäri maailmaa (Lehtiö 2003, 291).

Suomeen hengellinen ohjaus on saapunut retriittitoiminnan mukana 1980-luvulta alkaen ja sen myötä ihmisten keskuudessa on herännyt tarvetta sekä yksilöllisille ohjauksuhteille että pienryhmien toiminnalle. Hengellisestä ohjauksesta haetaan usein keinoa hengellisen elämän sisimpien kokemusten jakamiseen ja pohdiskeluun. Vaikka hengellinen elämä ja ihmisen spiritualiteetti on tietyllä tapaa hyvinkin henkilökohtaista, siihen liittyy myös tarve yhteisöllisyyteen ja rohkaisun saamiseen muilta samassa tilanteessa olevilta. (Kotila 2006, 12). Hengellisellä ohjauksella tarjotaan apua oman uskon syventämiseen ja vakiinnuttamiseen kristillisen kirkon yhteydessä (Wikström 1994, 56). Hengellisen ohjauksen tavat eivät ole Suomen luterilaisessa kirkossa vakiintuneita, vaan ohjausta tapahtuu niin tarkkaan rajatuissa kahden ihmisen välisissä ohjauksuhteissa, pienryhmissä kuin yleisessä seurakuntatyössäkin. Ohjauksuhteet voivat myös vaihdella pituudeltaan yksittäisestä kohtaamisesta monen vuoden ajan jatkuviin säännöllisiin tapaamisiin. (Kotila 2006, 14.)

3.2 Hengellinen ohjaaja

Hengellisen ohjauksen käytännöt kristillisessä kirkossa ovat vaihtelevia ja moninaisia, minkä vuoksi myös hengellisen ohjaajan rooliin liittyy erilaisia näkemysjä. Häyrysen mukaan eri lähteitä vertailtaessa hengellisen ohjaajan tunto-merkeissä korostuvat erityisesti seuraavat kolme ominaisuutta: (1) omakohtaisen kilvoittelun myötä saavutettu hengellinen kypsyyt, (2) elämäkokemus ja (3) riittävät tiedolliset ja taidolliset valmiudet muiden ohjaamiseen. Neljäs keskeinen vastuullisen ohjaajan tuntomerkki on se, että hän suostuu myös itse olemaan ohjattavana. (Häyrynen 1997, 392.) Ominaisuuksien lista voi kuulostaa kirkon työntekijän korvaan melko vaativalta, mikä saattaa osaltaan selittää hengellisen ohjauksen melko kapeaa tarjontaa Suomessa.

Hengelliseksi ohjaajaksi ei siis tulla vain koulutuksen kautta, mutta teoreettinen tieto voi toisaalta toimia hyvänä pohjana ohjaukselle ja tukea myös ohjaajan omaa hengellistä kasvua. Usein ohjaajana toimiminen herättää jatkuvan oppimisen tarpeen ja kiinnostuksen hankkia lisää tietoa esille nousseista asioista. (Lehtiö 2003, 291–292.) Koulutuksista voi myös löytää itselleen sopivia hengellisen ohjauksen toteuttamistapoja, joita hyödyntää käytännössä (Häyrynen 1997, 393).

Heikinheimon mukaan hengellistä ohjausta voivat puolestaan antaa niin papit, muut seurakunnan työntekijät kuin maallikotkin kykyjensä mukaan. Olennaista on kuunteleva, kyselevä ja ennen kaikkea kunnioittava asenne. Hengellisellä ohjaajalla ei tarvitse, eikä saakaan olla valmiita vastauksia ohjattavansa kysymyksiin, vaan niitä ihmetellään yhdessä. (Heikinheimo 2006, 220–221.) Ihmisen spiritualiteetti on erittäin herkkä ja haavoittuva alue, minkä vuoksi hengellinen ohjaus vaatii aivan erityistä hienotunteisuutta (Lehtiö 2003, 290). Hyvä hengellinen ohjaaja toimii täysin omana itsenään ja uskaltaa myöntää oman rajallisuutensa ja haavoittuvaisuutensa (Häyrynen 2006, 155–156).

Nämä kaksi kuvaa hengellisestä ohjaajasta osoittavat kuinka erilaisia käsitykset voivat keskenään olla. Toisaalta voidaan olettaa ohjaajan olevan hyvinkin asian-tunteva, kun taas toisaalta korostetaan ohjaajan asemaa tasavertaisena keskustelijana ja kanssakulkijana, eikä niinkään opettajana. Jälkimmäinen kuvaakin ehkä paremmin hengellistä matkakumppanuutta, jota käytetään käsitteenä paljon rinnakkain hengellisen ohjauksen kanssa.

3.3 Hengellinen matkakumppanuus

Kristityn hengellistä elämää kuvataan usein matkana. Luterilaisen teologian mukaan kristityn hengellinen matka alkaa kasteesta. Kristitty tekee matkaa seurakunnan keskellä sanan ja sakramenttien yhteydessä. Yhteistä matkaa muiden kristittyjen kanssa tehdään yhteisessä rukouksessa, messussa sekä arkisessa elämässä. (Holopainen 2006, 119–120.) Hengellinen ohjaus onkin määriteltävissä myös matkakumppanuudeksi. Matkakumppanit ovat yhteisellä matkalla,

jolla kumpikaan ei ole perillä tai valmis. He voivat kuitenkin olla hyvin erilaisissa vaiheissa: toisella on jo takanaan pitkä ja monivaiheinen taival, kun taas toisen matka on vasta alussa. (Häyrynen 2006, 154.)

Hengellinen matkakumppanuus ei ole sidottu mihinkään virkaan tai kirkolliseen asemaan. Käsite ei myöskään herätä yhtä vahvoja mielikuvia autoritäärisyydestä kuin ”hengellinen ohjaus”. (Häyrynen 2006, 155–157.) Ohjauksen käsitteeseen liittyy myös mielikuva siitä, että toiminnalla on jokin selkeä tavoite tai päämäärä, johon pyritään. Matkakumppanin rooliin ei sisälly yhtä vaativia odotuksia kuin ohjaajan rooliin, joten se voi olla helpommin omaksuttava myös vähemmän kokemusta omaavalle työntekijälle tai maallikolle. Häyrysen mukaan hengelliseen matkakumppanuuteen kuuluu olennaisesti se, että ohjaaja ja ohjattava ovat yhtäläillä oppijan roolissa (Häyrynen 2006, 155). Hengellinen matkakumppanuus käsitteenä tulee lähemmäs ohjaajan roolia isoskoulutuskurssilla kuin hengellinen ohjaaja. Nuorten kanssa toimittaessa on tärkeää, että ohjaaja antaa heille tilaa ja on valmis itsekin olemaan avoimin mielin oppimaan uutta. Jos toimintaa halutaan toteuttaa erityisesti nuorten lähtökodista, on tärkeää, että ohjaaja on valmis kuuntelemaan nuoria ja antamaan heille tilaa keskusteluissa. Oleellista ei ole antaa nuorille valmiita vastauksia, vaan ennemmin tarjota aiheita ja välineitä heidän oman pohdintansa tueksi.

3.4 Hengellinen ohjaus, sielunhoito, terapia ja työnohjaus

Hengellinen ohjaus ei ole sielunhoitoa, terapiaa tai työnohjausta (Häyrynen 1997, 390). Niistä kuitenkin puhutaan paljon päällekkäin ja rinnakkain, ja niistä kaikista löytyy hengelliselle ohjaukselle tyypillisiä elementtejä. Tämän vuoksi on merkittävää ymmärtää näiden käsitteiden keskeisiä yhteneväisyyksiä, eroja ja vastakkaisuuksia. Hengellisen ohjauksen merkitys kirkossamme ei ole vielä samalla tavalla vakiintunut ja saanut hyväksyttävää asemaa kuin sielunhoito, terapia ja työnohjaus. Ne kaikki voivat kuitenkin toimia rinnakkain ja tukea toisiaan. (Peura 2006, 108–109.)

Sielunhoito ja hengellinen ohjaus voivat molemmat alkaa sekä ennalta sovitusti että aivan yllättäen. Keskeinen ero on siinä, että sielunhoidossa ihmisellä on jokin hätä tai ongelma, johon hän hakee ratkaisua, kun taas hengellistä ohjausta voi tapahtua muutenkin, ilman erityistä avun tarvetta. Ei ole lainkaan epätavallista, että hengellinen ohjaus alkaa sielunhoidollisesta tilanteesta, tai että hengellinen ohjaus herättää halun ripittäytymiseen. Sielunhoidolliset tapaamiset sijoittuvat yleensä melko lyhyelle ajanjaksolle, sillä tavoitteena on löytää sielunhoidon tarpeen herättäneeseen ongelmaan ratkaisuja. Hengellistä ohjausta puolestaan voi tapahtua hyvinkin harvakseltaan, eikä sillä välttämättä ole erityistä päämäärää. Sielunhoidolliselle suhteelle on myös tyypillistä, että se päättyy, kun ihminen pääsee tasapainoon ja löytää ratkaisun ongelmaansa. Hengellinen ohjaus sen sijaan voi jatkua vuosiakin. (Peura 2006, 108.)

Erilaisten terapioiden kirjo on moninainen, minkä vuoksi niiden tiukka määrittely on mahdotonta, mutta tyypillistä on, että asiakassuhde on jollain tapaa hoidollinen. Suomessa psykoterapian ja sielunhoidon suhde on sadan vuoden aikana lähentynyt, kun asenteet psykologian ja uskonnon suhteesta ovat muuttuneet avoimemmaksi. Psykologiaa ja uskontoa ei pyritä enää tiukasti erottamaan toisistaan, vaan ymmärretään aiempaa paremmin ihmisen henkisen ja hengellisen hyvinvoinnin yhteyttä. Sielunhoidollisen auttamistyön kannalta on tärkeää, että apua tarvitsevia kyetään ohjaamaan kaikella käytössä olevalla asiantuntemuksella ja neuvomaan heitä tarvittaessa myös muun kuin hengellisen avun piiriin. Toisaalta hengellisyys on keskeinen osa monen ihmisen persoonaa ja maailmakuva, minkä vuoksi sen irrottaminen terapiasta voi olla vahingollista. (Kettunen 1997, 56.)

Työnohjaus puolestaan ei perustu hoidolliseen suhteeseen, kuten ei myöskään hengellinen ohjaus. Samalla työnohjaus on kuitenkin keskeinen työntekijöiden tukemis- ja auttamismuoto, jonka keskiössä on henkilön ammatillinen identiteetti, oman työn arviointi ja kehittäminen. Jos puhutaan työnohjauksesta erityisesti kirkon alalla, voi henkilön oma hengellisyys olla hyvinkin keskeisessä osassa myös hänen ammatti-identiteettiään, eikä tätä pidä sulkea pois muillakaan aloilla. Tällöin hengellinen ohjaus ja työnohjaus saattavat muistuttaa hyvin paljon

toisiaan, ja työnohjauksen keskiössä voi olla ohjattavan hengellisten kysymysten pohtiminen. (Peura 2006, 108–109.)

Kaikissa yllä mainituissa auttamisen muodoissa käsitellään usein keskenään samankaltaisia teemoja, minkä vuoksi ei ole lainkaan tavatonta, että yksi ohjaus- tai auttamissuhde nostaa esiin tarpeen toisenlaiseen apuun. Ihmisen psyykinen ja hengellinen elämä ovat vahvasti yhteydessä toisiinsa, minkä vuoksi auttajalla tulisi olla valmiuksia kummankin osa-alueen tukemiseen tai ainakin tuen tarpeen tunnistamiseen. Tällöin apua voidaan antaa mahdollisimman kokonaisvaltaisesti ja ohjata ihmisiä oikeiden palveluiden piiriin. Samoja tilanteita voi nousta esiin myös nuorten kanssa työskenneltäessä, sillä nuorten psyykkiset ongelmat ovat lisääntyneet yhteiskunnassamme. Hengellisiä kysymyksiä ei voi pohtia irrallaan muusta elämästä, minkä vuoksi esiin voi nousta myös arkielämän ongelmia.

3.5 Hengellinen ohjaus osana rippikoulu- ja nuorisotyötä

Tämän päivän rippikouluissa ja nuorisotyössä pyritään perinteisen opiskelun sijaan yhä vahvemmin nuoren elämälle merkityksellisen hengellisyyden ja kristillisen elämäntavan löytämiseen. Perinteisestä autoritäärisestä opettamisesta ollaan siirtymässä nuorten spiritualiteetin tukemiseen ja vahvistamiseen sekä hengelliseen ohjaukseen. Tämä näkyy esimerkiksi rippikoulujen työtavoissa ja päivärytmissä, joihin sisältyy mitä moninaisimpia hengellisiä harjoituksia, kuten hartauksia, meditaatiohetkiä, bibliodraamaa, oppimispäiväkirjan kirjoittamista, raamatunlukua ja keskusteluja. Nämä tulevat lähelle hengellisen ohjauksen apuvälineitä, joita ovat hengellinen keskustelu ja lukeminen, päiväkirjan kirjoittaminen, meditaatio sekä rukous. (Jokela 2004, 57–60.) Hengellisen elämän ja spiritualiteetin tulee olla keskeinen osa rippikoulun yhteistä elämää, sillä se antaa rippikoululle sen erityisluonteen (Elämä – usko – rukous 2001, 19).

Merkittävä kysymys on myös, miten nuoren hengellinen elämä rippikoulun jälkeen tulee jatkumaan ja kuinka hän löytää paikkansa seurakunnassa (Elämä – usko – rukous 2001, 27). Mahdollisuuksia hengellisen ohjauksen tarjoamiseen

ja uskon asioiden pohdiskeluun voi seurakuntien nuorisotyössä olla rajallisesti, etenkin jos toimintaan osallistuvien nuorten määrä on suuri. Tällöin nuorisotyöntekijöillä ei välttämättä riitä aikaa kaikkien nuorten kohtaamiseen henkilökohtaisesti, vaan aika viikoittaisen toiminnan toteuttamiseen.

4 TOIMINTAYMPÄRISTÖ

Toteutimme kurssimme yhteistyössä Hyvinkään seurakunnan nuorisotyön kanssa. Hyvinkää on noin 45 000 asukkaan tasaisesti kasvava kaupunki Uudenmaan pohjoisosassa. Hyvinkään seurakunta kuuluu Espoon hiippakuntaan ja sillä on noin 34 000 jäsentä. Seurakunta tarjoaa monipuolista toimintaa kaikille ikäluokille, ja toiminnan ytimenä ovat jumalanpalvelukset. Lisäksi seurakunta tunnetaan myös sen tekemästä vahvasta lähetystyöstä. Hyvinkään seurakunnan kirkkoherra Ilkka Järvinen kertoo seurakunnan Internet-sivuilla, että seurakunnan visiona on sen jäsenten hengellisen elämän ja seurakuntayhteyden vahvistaminen. (Järvinen i.a.)

Hyvinkään seurakunnassa järjestetään vuosittain lähes 20 rippikoululeiriä, joiden toteuttamisessa isokset ovat merkittävässä roolissa. Hyvinkäällä isoskoulutus kestää kaksi vuotta ja sen tarkoituksena on valmistaa isosia toimimaan rippikoulu- sekä varhaisnuorten leireillä. Isoskoulutuksen aloittaa vuosittain noin 100 nuorta, jotka ovat käyneet oman rippikoulunsa ja ovat iältään vähintään 14-vuotiaita. Ensimmäisen vuoden aikana osa lopettaa kesken ja toisen vuoden koulutettavia on noin puolet aloittaneiden määrästä. Isoskoulutus on maksuton ja avoin kaikille, eikä osallistuminen koulutukseen vaadi isoseksi lähtemistä.

Hyvinkään seurakunnan isoskoulutussuunnitelman mukaan koulutusta järjestetään noin kerran kuukaudessa sunnuntaisin (Korppinen & Uotila i.a.) Lisäksi koulutukseen kuuluu vuosittain kaksi viikonloppuleiriä, jotka järjestetään syksyllä ja keväällä. Sunnuntaisin koulutukset aloitetaan jumalanpalvelukseen osallistumisella, minkä jälkeen ruokaillaan. Iltapäivällä koulutettavat jaetaan kolmeen tai neljään ryhmään, joissa käsitellään päivän aiheita ohjaajan kanssa. Ensimmäisen koulutuskerran jälkeen ensimmäisen ja toisen vuoden koulutettavat toimivat erikseen, millä vältetään suuremmat päällekkäisyydet. Varsinaisen isoskoulutuksen ohella nuoret keräävät aktiivisuudestaan merkintöjä osallistumalla seurakunnan toimintaan.

Kahden vuoden aikana nuoret saavat monipuolisen koulutuksen isosen tehtäviin. Koulutuksessa nuoret perehtyvät isosen perustehtäviin ja velvollisuuksiin leirillä. He pääsevät harjoittelemaan käytännön tehtäviä, kuten leikkien ja iltaohjelmien suunnittelemista ja ohjaamista sekä hartauksien valmistelua ja toteuttamista. Koulutuksen aikana kerrataan myös kristinuskon keskeisimmät asiat ja tutustutaan Raamattuun ja sen käyttämiseen. Samalla harjoitellaan myös Raamatturyhmien pitämistä. Lisäksi nuoret pääsevät koulutuksessa pohtimaan omaa kristillistä identiteettiään ja uskoaan. Nuorille esitellään myös muuta seurakunnan toimintaa, kuten lähimmäisen rakkauden toteuttamista diakoniatyössä.

Peruskoulutuksen lisäksi nuorten on mahdollista osallistua erilaisille vapaaehtoisille kursseille, jotka toimivat isoskoulutuksen tukena. Tarjolla on ollut esimerkiksi nuorten ihmissuhde-, kitara-, draama- ja sketsikursseja sekä äänentoistolaitteiden käytön opettelua. Kurssitarjonta vaihtelee järjestäjien ja resurssien mukaan vuosittain. 2012 keväällä myös meidän Matkaoppaana Jumala? -kurssimme oli tarjolla toisen vuoden isoskoulutettaville. Kurssien avulla koulutettavien on mahdollista syventää omaa osaamistaan ja perehtyä erityisesti itseään kiinnostaviin aiheisiin.

5 TAVOITTEET

Opinnäytetyömme tavoitteena oli kehittää kurssimateriaali, jonka avulla voitaisiin järjestää hengellisen ohjauksen kurssi toisen vuoden isokoulutettaville. Halusimme testata materiaalia toteuttamalla kurssin yhteistyössä Hyvinkään seurakunnan kanssa. Samalla halusimme tukea Hyvinkään seurakunnan nuorisotyötä tarjoamalla toisen vuoden isokoulutettaville yhden lisäkurssin muun isokoulutuksen rinnalle. Kurssilla olevien aiheiden, pohdiskelun ja yhteisten keskustelujen avulla isokoulutettavat pääsisivät miettimään omaa kristillistä identiteettiään ja uskoaan henkilökohtaisemmalla tasolla kuin varsinaisessa isokoulutuksessa on mahdollista. Oman uskon tiedostaminen ja asioiden oivaltaminen tukee nuoria isosen työtehtävissään. Tavoitteenamme oli saada aikaan materiaalipaketti, jota olisi mahdollista käyttää apuna muissakin seurakunnissa vastaavan toiminnan järjestämisessä. Kurssimateriaalissa halusimme hyödyntää valmiita menetelmiä, muokata olemassa olevasta materiaalista tähän käyttötarkoitukseen sopivaa sekä kehittää omia työskentelymenetelmiä, niin että valmis materiaali olisi helposti käyttöön otettava kokonaisuus.

Toiveisemme oli myös, että valmiin materiaalin ansioista hengellisen ohjauksen järjestäminen ja huomioiminen seurakuntien nuorisotyössä olisi aiempaa vaivattomampaa. Ohjaukselle on selvästi kysyntää, mutta kynnys sen järjestämiseen voi olla korkea. Opinnäytetyömme avulla halusimme osoittaa, että kokematonkin työntekijä voi järjestää onnistuneen hengellisen ohjauksen kurssin, jos hänellä vain on ennakkoluuloton ja rohkea asenne sekä halu kuunnella nuorien mielipiteitä. Toivoimme, että työmme voisi osoittaa, ettei hengellisten kysymysten käsittelyyn aina vaadita suurta asiantuntemusta ja syvällistä teoreettista perehtymistä, ja siten rohkaista nuorisotyötä tekeviä vastaavan toiminnan järjestämiseen.

Elämä – Usko – Rukous (2001, 18) määrittelee, että ”rukous (hengellinen elämä ja spiritualiteetti) on olennainen osa rippikoulun yhteistä elämää ja antaa rippikoululle sen erityisluonteen”. Tämän vuoksi isosten parempi käsitys omasta hengellisestä elämästään voisi lisätä myös heidän panostaan rippikoulun yhtei-

seen elämään. Koska materiaalia oli tarkoitus käyttää nimenomaan isoskoulutettavien parissa, halusimme sen antavan tukea myös isosena toimimiseen. Porkan mukaan seurakunnan työntekijät määrittelevät isosen keskeisiin tehtäviin hartauksien suunnittelun ja toteuttamisen sekä Raamatturyhmien pitämisen (Porkka 2004, 60). Tavoitteenamme oli, että kurssimme antaa isosille lisää valmiuksia myös näihin hengellisten tilanteiden ohjaamistehtäviin. Rippikoulun päätösjakson yksi keskeinen kysymys on, miten nuorten hengellinen elämä jatkuu edelleen rippikoulun jälkeen (Elämä – Usko – Rukous 2001, 27). Tällä kurssilla halusimme tarjota nuorille kanavan käsitellä omaa hengellistä elämäänsä ja tukea heitä kristityiksi kasvamisessa. Tahdoimme myös, että kurssilla olisi mahdollisuus käsitellä isoskoulutuksessa mietityttämään jääneitä asioita tarkemmin. Itsetuntemus ja tietoisuus omasta hengellisyydestä voisi antaa nuorille myös lisää valmiuksia isosena toimimiseen.

6 KURSSIN SUUNNITTELU, RAKENNE JA TOTEUTUS

6.1 Suunnittelu ja rakenne

Aloitimme materiaalin työstämisen pohtimalla mahdollisia aiheita tuleville kurssikerroille. Halusimme kurssimateriaalin vastaavan nuorten toiveita, jotta siitä olisi mahdollisimman paljon hyötyä kurssille osallistuvilla. Kurssille sopivia aiheita kartoitettiin nimettömänä täytetyllä kyselykaavakkeella (Liite 2). Kaavakkeeseen oli koottu valmiiksi erilaisia aiheita, joista nuoret saivat valita viisi heidän mielestään kiinnostavinta tai keksiä omia. Valmiissa listassa olevat aiheet ideoitiin mm. rippikoulun ja isoskoulutuksen keskeisten teemojen pohjalta. Kyselyyn vastasi Hyvinkään seurakunnan isoskoulutusleirillä syksyllä 2011 yhteensä 38 nuorta. Eniten kannatusta saivat aiheet minä isosena, omat arvoni, lähimmäisenrakkaus, kuolema ja taivas sekä usko ja rukous, jotka otettiin kurssikertojen teemoiksi. Vähiten kyselyssä kiinnostusta herättivät diakonia, Pyhä Henki, sakramentit ja kristinuskon historialliset henkilöt. Syynä näiden aiheiden vähäiseen suosioon voi olla, että ne ovat nuorille melko tuntemattomia tai vaikeaselkoisia. Opinnäytetyön mahdollisena riskinä oli, että nuoret eivät osoita kiinnostusta kurssia kohtaan ja se jää toteutumatta. Riskinä oli myös, että osallistujat eivät kokisi kurssin teemoja tai työskentelymenetelmiä mielekkäiksi. Tähän pyrimme kuitenkin vaikuttamaan tiedustelemalla nuorilta heidän kiinnostuksen kohteitaan etukäteen ja hyödyntämään niitä teemojen valinnoissa. Kyselykaavakkeessa nuorten oli lisäksi mahdollista kertoa itselleen mieluisista työskentelymenetelmistä, jotta ne voitaisiin huomioida kurssin suunnittelussa sekä kiinnostuksesta kurssille osallistumiseen. Päätimme arvioida työskentelymenetelmiä jokaisen kurssikerran päätteeksi ja kehittää materiaalia havaintojemme perusteella, jos kokisimme että jokin toimintamuoto kaipaa vielä muutoksia.

Kurssin järjestämisestä kerrottiin nuorille isoskoulutusleirillä syksyllä 2011, kun kaikki tulevat isoskoulutettaville tarjottavat kurssit esiteltiin. Tämän jälkeen alkoi ilmoittautuminen ja viikonlopun aikana kurssi tuli täyteen. Muutoin kurssia ei mainostettu, sillä enempää nuoria ei ollut mahdollista ottaa mukaan. Kurssille ilmoittautui yhteensä yksitoista nuorta ja päätimme ottaa heidät kaikki mukaan.

Etukäteen olimme pohtineet, että noin kymmenen hengen ryhmä olisi sopiva, mutta sitä määrää ei juurikaan voitaisi ylittää.

Tahdoimme kurssin suunnittelussa ja toteutuksessa hyödyntää niin sanottuja hengellisen ohjauksen apuvälineitä, joita ovat hengellinen keskustelu ja lukeminen, päiväkirjan kirjoittaminen, meditaatio ja rukous. Pyrimme saamaan näitä välineitä osaksi kurssin toteutusta ja käyttämään niitä monipuolisesti aiheiden käsittelyn tukena. Jokaisen kurssikerran pohjana toimi sama peruskaava, jonka sisältöjä muokattiin jokaisen kerran teemaan sopivaksi.

1. välipala
2. hiljentyminen eli meditaatiohetki
3. työskentely kurssikerran teemaan liittyen
4. oppimispäiväkirja
5. hartaus

Kurssi pidettiin tammi-helmikuussa 2012 torstai-iltaisoin klo 18.30–20.30. Monet nuoret tulivat kurssille suoraan koulusta tai harrastuksistaan, minkä vuoksi halusimme aloittaa yhteisellä välipalalla. Ruokailun tarkoituksena oli, että nuoret jaksavat pitkän päivän jälkeen ja saavat hetken vapaata juttelu-aikaa ennen varsinaista aloitusta. Ruokailun aikana oli myös hyvä keskustella päivän tapahtumista, jotta varsinaisissa työskentelyissä jaksettiin keskittyä olennaisiin asioihin.

Yhteisenä aloituksena meillä oli jokaisella kerralla noin 15 minuutin pituinen meditaatiohetki. Sen aikana kuunneltiin rauhoittavaa musiikkia, jonka lomassa luettiin päivän teemaan liittyvää Raamatun kohtaa. Meditaatiohetken tarkoituksena oli rauhoittaa nuoret ja antaa heille rauhallinen lepohetki päivän kiireiden jälkeen. Lisäksi meditaatio johdatteli ajatuksia jo vähitellen päivän teemaan Raamatun tekstien kautta. Toiminnassa pyrimme monipuolisiin ja vaihteleviin työskentelymenetelmiin, jotta jokainen kurssilainen voisi löytää itselleen sopivia toimintatapoja. Jatkoimme kurssimateriaalin kehittelyä vielä kurssin aikana, kun tutustuimme ryhmään paremmin.

Jokaisella kurssikerralla nuoret kirjoittivat oppimispäiväkirjaa päivän teemaan liittyen. Kurssin alussa keräsimme nuorilta kirjallisen luvan heidän oppimispäiväkirjojensa käyttämiseen työssämme. Erityisesti halusimme oppimispäiväkirjojen perusteella arvioida kurssikerroille asetettujen tavoitteiden saavuttamista sekä ymmärtää, miten nuoret kokivat eri työskentelymenetelmät. Kerroimme, mihin tulisimme käyttämään oppimispäiväkirjoja, ja että jokainen pysyisi täysin anonymina. Riskinä oppimispäiväkirjojen käyttämisessä arviointivälineenä oli, että nuoret eivät rohkenisi kirjoittamaan kaikkia ajatuksiaan tai vastaukset jäisivät lyhyiksi. Oppimispäiväkirjan kirjoittaminen on lähtökohtaisesti hyvin henkilökohtainen prosessi, minkä vuoksi pohdimme onko niiden käyttäminen osana arviointia järkevää. Totesimme kuitenkin, että päiväkirjoista voimme saada tietoa myös sellaisista ajatuksista ja kokemuksista, joita emme työskentelyjä havainnoimalla voi huomata. Kurssilla keskeistä olivat juuri nuorten kokemukset ja ajatukset, minkä takia niiden ymmärtäminen oli tärkeä osa materiaalin toimivuuden arvioimista. Oppimispäiväkirjojen käytössä osana arviointia tuli kuitenkin olla erityisen hienotunteinen, jotta kurssilaisia ja heidän ajatuksiaan ei voisi tunnistaa työstä. Lisää haastetta toi vielä se, että ryhmä oli pieni, joten yksittäisen ihmisen anonymiteetistä huolehdittaessa tuli olla erittäin huolellinen. Jokaisella kerralla nuoret vastasivat kolmeen samaan kysymykseen: mitä ajatuksia työskentely herätti, tärkein oivallukseni tänään oli ja jäin vielä pohtimaan. Oppimispäiväkirjaa kirjoittaessaan nuoret pääsivät prosessoimaan pohdintojaan myös paperille, mikä voi selkeyttää omia ajatuksia. Oppimispäiväkirja on heille myös muisto kurssista ja sen hetkisistä ajatuksista, joiden äärelle he voivat palata tulevaisuudessakin. Lopetimme aina yhdessä hartauteen, joka liittyi päivän teemaan. Hartauksissa luettiin Raamattua, rukoiltiin, hiljennettiin ja laulettiin yhdessä. Käytimme joka kerta samaa loppulaulua Olet valveilla (Laakso & Nyman 2005, 238), jonka sanat sopivat kurssiin, sekä lausuimme yhdessä Herran siunauksen.

6.2 Teemat ja työskentelymenetelmät

1.kurssikerta: Minä isonen

Ensimmäisellä kerralla kävimme läpi yhteisiä toimintatapoja ja sääntöjä sekä aloimme tutustua toisiimme. Valitsimme ensimmäisen kerran aiheeksi ”Minä isonen”, koska koko kurssin keskeisiin tavoitteisiin kuului antaa nuorille lisää valmiuksia isosena toimimiseen. Aihe tuki myös ryhmäläisten tutustumista toisiinsa. Halusimme saada nuoria pohtimaan omia mielikuviaan isosen rooleista ja tehtävistä sekä isoseen kohdistuvista odotuksista ja vaatimuksista. Toisaalta halusimme myös tarjota tilan pohtia omaa isosen roolia ja sen kokemista sekä auttaa nuoria ymmärtämään, miten monenlaisille persoonallisuuksille, kyvyille ja taidoille on tarvetta. Käytimme työskentelymenetelmänä sopivaksi muokkaamaamme versiota lattiakuvista. Nuoret rakensivat kankaista ja pienistä esineistä kuvan ihanteellisesta isosesta sekä kuvan itsestään isosena taitoineen, vahvuksineen ja luonteenpiirteineen. Lattialle muodostuneita kuvia käytettiin keskustelun herättäjinä.

2.kurssikerta: Arvoni

Toisen kerran aiheeksi valittiin ”Arvoni”. Halusimme tarjota nuorille mahdollisuuden pohtia arvojaan, jotka ohjaavat heidän päätöksiään ja ratkaisujaan elämässä. Tahdoimme myös herättää pohdiskelua siitä, toteuttavatko nuoret tärkeinä pitämiään arvoja arkielämässään sekä mistä arvoista olisi kaikkein vaikein luopua. Tällä kurssikerralla käytimme keskustelun avaajana Arvohuutokauppa -työskentelyä (Koivisto, Paalanne & Siukonen 2010, 95). Lisäksi pohdimme kehittämämme harjoitteen avulla arvojen ja kymmenen käskyn yhteyttä toisiinsa. Tätä kautta nuoret saivat myös pohtia arvojensa ja uskon keskinäistä suhdetta.

3.kurssikerta: Lähimmäisen rakkaus

Kolmannen kerran aiheena oli lähimmäisen rakkaus. Tavoitteenamme oli, että nuoret pohtivat lähimmäisen rakkauden merkitystä omassa elämässään. Halusimme myös herättää keskustelua lähimmäisen rakkauteen liittyvistä haasteis-

ta ja toteuttamismahdollisuuksista omassa arjessa. Käytimme apuna omaa muunnostamme Lectio Divina –lukutavasta. Lectio Divina tulee latinankielisestä termistä jumalallinen lukeminen tai hengellinen lukeminen, ja kuvaa Raamatun lukutapaa, jossa päästämme irti omista mielikuvista ja avaudumme enemmän sille, mitä Jumala haluaa meille sanoa. Kyseinen työskentelytapa jaetaan neljään osaan. Ensimmäinen vaihe lectio (käsittely) käsittää Raamatun hitaan ja refleктоivan lukemisen, niin että ihminen itse syventyy siihen. Toinen vaihe on meditaatio, jossa ajatellaan tekstiä ja valitaan sieltä itselle mieluisa kohta. Kolmas vaihe on oratio (vastaus), jossa jätetään ajattelu niin sanotusti sivuun ja annetaan valitun kohdan puhutella sekä pohditaan Jumalan sanaa. Neljäs vaihe on contemplatio (lepo), jossa päästetään irti niin maallisista kuin hengellisistä ajatuksista, vapautetaan itsensä täysin ja vain levätään Jumalan sanassa. Tarkoituksena on, että valitusta kohdasta on mahdollista saada jotakin uutta itselleen. (Benner, 2010, 47–53.)

Muokkasimme työskentelytapaa sellaiseksi, että sen voi toteuttaa ryhmässä. Käsittelyosassa tekstiä luettiin ääneen yksinään sekä yhdessä ryhmän kanssa useaan kertaan. Meditaatio-osassa jokainen pääsi kertomaan ryhmälle valitsemansa kohdan tai sanan. Vastaus-vaiheessa jokainen sai työstää paperille jotain työskentelyn aikana heränneiden ajatustensa pohjalta. Tavoitteena ei ollut tehdä mahdollisimman taidokasta kuvaa tai tekstiä, vaan ennemmin tuottaa sitä, mitä mieleen sattui työskentelyn aikana nousemaan. Viimeisessä vaiheessa jokainen sai viedä paperinsa piirin keskelle ja tekstiä luettiin vielä kerran samalla kuvilla katsellen.

4.kurssikerta: Kuolema ja taivas

Neljännelle kerralle valitsimme aiheet kuolema ja taivas, jotka olivat kurssin aiheista raskaimpia. Oli tärkeää, että näitä aiheita käsiteltäessä ryhmä olisi tullut jo tutuksi ja turvalliseksi ympäristöksi kaikille. Tavoitteenamme oli käsitellä kuolemaan liittyviä ajatuksia ja pelkoja avoimesti ja pohtia mitä niiden taustalla on, sillä aiheesta ei kulttuurissamme juuri keskustella. Tahdoimme tarjota nuorille tilan erityisesti omien ajatusten ja tuntemusten jakamiseen. Emme myöskään halunneet, että kurssikerrasta muodostuisi oppituntimainen tilanne, jossa kerro-

taan muiden ihmisten ajatuksista ja teorioista. Toisaalta halusimme myös käsitellä kuolemaan liittyviä läheisten suruprosesseja sekä pohtia, miten elämän vaikeista tilanteista voi selvitä. Ennen keskustelun aloittamista kaikki saivat kirjoittaa kartongille sanoja ja lauseita, joita kuolema toi mieleen. Kartontia käytettiin sitten keskustelun pohjana. Luonteva jatko kuoleman käsittelylle oli kristillisen käsityksen pohtiminen kuoleman jälkeisistä tapahtumista sekä taivaasta. Mielestämme oli tärkeää lopettaa kurssikerta lohdullisten ja mukavien asioiden käsittelyyn, että nuorille ei jäisi kotiin lähtiessä ahdistunut olo. Taivasta käsiteltiin keskustelemalla yhdessä sekä askartelemalla musiikin soidessa.

5.kurssikerta: Matkaoppaana Jumala?

Viimeisellä kerralla teemana olivat usko ja rukous. Työskentelymenetelmänä toimi rukoushelmien askartelu. Samalla kävimme läpi helmien merkityksiä ja keskustelimme niistä heränneistä ajatuksista. Apuna käytimme Martin Lönnebon Rukoushelmet (2000) teosta. Nuorilla ei vielä ollut omia rukousnauhoja, joten tämä oli hyvä päätös menetelmä. Työskentely tiivistä kaikki kurssin teemat yhteen ja tarjosi tilaisuuden palata aiempien kertojen aiheisiin. Halusimme, että nuoret pääsevät pohtimaan tällä kerralla omaa uskoaan ja sen merkitystä heidän elämässään. Halusimme herättää myös keskustelua siitä, miten usko mahdollisesti näyttäytyy nuorten elämässä.

6.3 Ryhmän toimivuus

Kurssillemme ilmoittautui kymmenen tyttöä ja yksi poika, joista paikalla oli kahdeksasta kymmeneen henkilöä jokaisella kerralla. Kaikki kurssilaiset olivat toisen vuoden isokoulutettavia eli he olivat olleet tekemisissä toistensa kanssa jo aiemminkin. Myös molemmat kurssin vetäjät olivat tavanneet nuoret ainakin kerran ennen kurssin alkua, eli kukaan osallistujista ei ollut täysin tuntematon.

Heti ensimmäisellä kurssikerralla ryhmä vaikutti erittäin toimivalta. Osallistujat olivat mukana positiivisella ja avoimella mielellä ja lähtivät rohkeasti mukaan toimintaan. Positiiviseen suhtautumiseen vaikutti varmasti paljon se, että kukin

kurssilainen oli itse halunnut kurssille eikä se ollut ns. pakollinen osa isoskoulutusta. Kurssin aiheet pyrittiin myös valikoimaan osallistujien mielenkiinnon mukaan, mikä varmasti edesauttoi nuorten motivoitumista ja kiinnostuksen säilymistä. Ryhmä vaikutti alusta asti melko tasaiselta, eikä kukaan jäänyt selvästi syrjään tai ollut jatkuvasti äänessä.

Kurssikertojen aikana ryhmäläiset tutustuivat toisiinsa vielä paremmin, mikä näkyi vapautuneena keskusteluna niin välipalan lomassa kuin työskentelyissäkin. Ryhmästä muodostui jäsenilleen turvallinen ympäristö eikä toiminnan aikana ollut havaittavissa syrjimistä, mielipiteiden vähättelyä tai muutenkaan negatiivista käytöstä. Korostimme kurssia aloittaessamme, että kurssilla käsitellyt asiat ovat henkilökohtaisia, eikä kenenkään jakamista ajatuksista kerrota ulkopuolisille. Työskentelyissä kurssilaiset kertoivat avoimesti mielipiteitään ja uskalsivat näyttää tunteitaan.

7 ARVIOINTI

7.1 Havainnot kurssikerroilta ja oppimispäiväkirjoista

Ensimmäisen kurssikerran aikana pääsimme tutustumaan ryhmään sekä saimme itsellemme selkeämmän kuvan siitä, kuinka suunnittelemamme aikataulut toimivat. Alussa pidetty meditaatiohetki toimi hyvin ja rauhoitti ryhmäläisiä, kuten olimme toivoneet (Kauppinen & Piekkari 2012). Jokainen kurssilainen jaksoi keskittyä musiikkiin ja teksteihin sekä ennen kaikkea hiljentymiseen. Jos meditaatiohetki on nuorille työskentelytapana vieras, voi riskinä olla levottomuus ja keskittymisvaikeudet. Kaikki nuoret eivät välttämättä myöskään ole tottuneet pitkään hiljaisuuteen, jolloin sen aiheuttama epämukavuuden tunne tai ahdistus voi purkautua häiritsevänä käytöksenä. Työskentelyssä kaikki osallistuivat aktiivisesti kertomalla omia ajatuksiaan sekä kuuntelemalla muita. Meidät yllätti se, kuinka paljon nuorilla olisi ollut keskusteltavaa. Jouduimmekin jonkin verran rajaamaan keskustelua, mikä oli toisaalta harmillista mutta takasi sen, että kaikki pääsivät ääneen. (Kauppinen & Piekkari 2012.) Päätimme hieman tiivistää ensimmäisen ihanne isosta esittävän lattiakuvan rakentamista varsinaiseen materiaaliin, jotta keskustelulle jäisi enemmän aikaa. Halusimme myös pitää painopisteen enemmän nuorten omien kuin ihanteellisen isosen ominaisuuksien pohdinnassa. Jättämällä enemmän aikaa nuorten oman isosen identiteetin pohtimiselle tämä painotus tulee toivottavasti vielä paremmin esiin. Nuoret jaksoivat kirjoittaa oppimispäiväkirjojaan rauhallisesti ja itsenäisesti, mikä jatkui myös muilla kurssikerroilla. Ohjaajan on hyvä korostaa kirjoittamisen olevan yksilötyöskentelyä, sillä keskustelu muiden kanssa, voi muuttaa kirjoituksen sisältöä. Oppimispäiväkirjojen perusteella moni nuorista oivalsi kurssikerran aikana, että heillä on jo joitakin ”ihanteellisen isosen” piirteitä, mutta että jokainen on erilainen ja hyvä isosen juuri sellaisenaan. Jokaisella on omat vahvuutensa jossakin asiassa. Vihkojen perusteella moni jäi pohtimaan erilaisuutta ja omaa paikkaansa ja kehittymistään isosena. Tämän kurssikerran tavoite olikin antaa nuorille tilaisuus miettiä syvemmillä tasolla omaa itseään ja isosuuttaan sekä mahdollisuus löytää itsestään uusia vahvuuksia ja ominaisuuksia.

Hartaus toteutettiin jokaisella kurssikerralla nuorille muusta seurakunnan toiminnasta tutulla kaavalla ja päivän aiheita mukaillen. Koska toimintatapa oli tuttu, hartaudet sujuivat jokaisella kerralla melko samalla tavalla. Nuoret käyttäytyivät rauhallisesti ja kuuntelivat. He osallistuivat aktiivisesti laulamiseen, musisointiin sekä yhdessä luettuun Herran siunaukseen. (Kauppinen & Piekkari 2012.) Halusimme pitää hartaudet tuttuina ja melko yksinkertaisina, koska muuten kurssikerroilla käytettiin niin paljon nuorille uusia toimintatapoja.

Toisella kerralla käsitelimme omia arvoja ja ryhmä alkoi olla jo tutumpi, mikä näkyi ryhmäläisten aiempaa avoimempana jutusteluna. Ryhmän tullessa tutummaksi, ohjaajan on hyvä tarkkailla, onko ryhmässä havaittavissa jonkun syrjijmistä tai ulkopuolelle jäämistä. Useampi nuori kertoi ruokailun aikana odottavansa meditaatiohetkeä ja sen tuomaa mahdollisuutta rauhoittumiseen (Kauppinen & Piekkari 2012). Meditaatiohetkestä muodostui nuorille mukava rutiini ja he hyödynsivät sen tuoman rauhoittumisen mahdollisuuden jokaisella kurssikerralla (Kauppinen & Piekkari 2012). Työskentelyssä nuoret olivat aktiivisesti mukana ja keskusteleminen vaikutti olevan monelle luonteva tapa käsitellä asioita. Ennen kurssin pitämistä suunnittelimme Kymmenen käskyn liittämisen arvopohdiskeluun olevan vain pieni lisätehtävä työskentelyn loppuun. Käskyt herättivät kuitenkin paljon keskustelua, minkä vuoksi päätimme lopullisessa materiaalissa käyttää niiden käsittelyyn yhtä paljon aikaa kuin Arvohuutokauppa -työskentelyyn. (Kauppinen & Piekkari 2012.) Nuorten oppimispäiväkirjat toivat esille monenlaisia ajatuksia ja pohdintaa. Suurin osa nuorista piti käytetystä työskentelymenetelmästä ja oivalsi sen kautta, että heidän omat arvonsa ovat sidoksissa Kymmeneen käskyyn. Moni jäi pohtimaan paljon omia arvojaan, niiden tärkeyttä ja oivalsi, että jokainen arvo on tärkeä ja niistä luopuminen on haastavaa. Muutamista vihoista tuli esille myös pohdintaa siitä, toteuttaako nuori itse omia arvojaan vai unohtuvatko ne välillä. Vaikka kymmenen käskyä tuntui olevan aina jokaiselle tuttu ja selkeä asia, tuli vihoista esille myös se, että nuoret oivalsivat uusia asioita käskyjen sisällöstä ja niiden laajuudesta.

Kolmannen kerran aiheena oli lähimmäisen rakkaus. Lähestyimme sitä kaikille nuorille uudella Lectio Divina -menetelmällä, jossa yhteen Raamatun tekstiin perehdytään tarkasti. Menetelmä oli nuorille uusi, mikä aiheutti aluksi hämmen-

nystä ja lukeminen yhdessä oli haastavaa. Harjoitteen edetessä nuoret ymmärsivät kuitenkin uuden tavan lukea ja viimeisillä kerroilla lukeminen alkoi jo sujua luontevasti. (Kauppinen & Piekkari 2012.) Riskinä työtavassa olisi voinut olla, että nuoret eivät jaksakaan keskittyä lukemiseen. Monella on nykyään myös lukivaikeuksia, minkä vuoksi ääneen lukeminen voi tuntua ahdistavalta. Tämän vuoksi olimme valinneet luettavaksi tutun ja melko helpon tekstin, eikä kukaan joutunut lukemaan yksin enempää kuin yhden Raamatun jakeen. Jos lukeminen olisi tuntunut jollekin liian haasteelliselta, olisi harjoitteessa voinut edetä vain seuraavaan jakeeseen kiinnittämättä lukivaikeuteen sen enempää huomiota. Päätimme lopulliseen materiaaliin lyhentää luettavaa tekstiä hieman ja poistaa muutaman lukukerran, koska ryhmä oli niin suuri (Kauppinen & Piekkari 2012). Toistojen määrää ja luettavan tekstin pituutta kannattaa miettiä ryhmän koon mukaan. Verrattain lyhyt teksti tarjoaa myös mahdollisuuden syventyä siihen erittäin tarkasti. Huomasimme, että ryhmä työskenteli todella intensiivisesti piirustus- ja maalaustehtävänsä parissa, mikä oli osa tämän kerran työskentelyämme. Koska työtapo tuntui sopivan nuorille, päätimme ottaa myös seuraavan kerran työskentelyyn mukaan piirtämisen mahdollisuuden. (Kauppinen & Piekkari 2012.) Oppimispäiväkirjojen mukaan yhteen ääneen lukeminen oli monen nuoren mielestä hauskaa, ja osa piti sitä kivana ja erilaisena menetelmänä. Työskentely nostatti kysymyksiä ja pohdintaa lähimmäisenrakkaudesta ja sen toteuttamisesta omassa elämässä. Moni nuori oivalsi, ettei toisen auttaminen vaadi paljon, vaan pienimmätkin asiat ovat auttamista. Lisäksi moni pohti sitä, miksi auttaminen on välillä kovin vaikeaa.

Neljännellä kerralla, käsiteltäessä kuolemaa ja taivasta, alkoivat ryhmäläiset olla jo tuttuja toisilleen, mikä näkyi siinä, että he keskustelivat avoimesti omista ajatuksistaan ja kokemuksistaan. Pohdimme jo kurssia suunnitellessamme, että näiden aiheiden kohdalla ryhmän pitäisi olla hyvin toimiva tai muuten aiheita ei voisi käsitellä kovin syvällisesti. Muistutimme tämän kerran alussa, että meille tai muille seurakunnan työntekijöille voi tulla juttelemaan, jos jokin asia jää mietityttämään. Aiheet nostivatkin muutamissa nuorissa esiin vanhoja kokemuksia ja muistoja, mitä olimme osanneet odottaa. Työskentelyissä monella nuorella oli paljon sanottavaa, mutta he osasivat myös kunnioittaa toisten mielipiteitä ja tunteita. Suuren ryhmän kanssa keskustelua oli valitettavasti pakko hieman rajoit-

taa, jotta jokainen pääsi välillä ääneen. (Kauppinen & Piekkari 2012.) Riskinä tällä kerralla oli, että aiheen nostattamat tunteet olisivat olleet niin voimakkaita, etteivät kaikki olisi kyenneet osallistumaan työskentelyyn. Tämän vuoksi kuoleman dramatisoimista kannattaa välttää, ja puhua asioista niin kuin ne ovat. Melkein jokainen nuori mainitsi oppimispäiväkirjassaan kuoleman pelon, mutta oivalluksen siitä, ettei kuoleman tarvitse olla pelkästään synkkä ja pelottava asia. Jokainen joutuu kohtaamaan joskus menetyksiä. Esille nousi myös pohdintaa siitä, miksi läheisten kuolema pelottaa enemmän kuin oma. Taivasta käsiteltäessä nuoret keskittyivät hyvin askarteluun ja piirtämiseen ja työskentelivät pitkään (Kauppinen & Piekkari 2012). Moni nuorista jäi pohtimaan, millainen on taivas, missä se on sekä taivaan täydellisyyttä. Taivas on hyvä ja turvallinen paikka. Eräs nuori sai myös kokemuksen siitä, että kyseinen kurssikerta valmisti häntä tulevaan kuoleman kohtaamiseen. Osa kurssilaisista olisi oppimispäiväkirjojen perusteella halunnut jakaa vielä enemmän omia kokemuksiaan. Kaikki eivät varmasti päässeet puhumaan niin paljon kuin olisivat halunneet, koska runsasta keskustelua oli ajanpuutteen vuoksi pakko rajoittaa. Emme kuitenkaan halunneet jättää taivaan käsittelyä pois tai vähemmälle lopullisesta materiaalista. Koska ohjaajia oli tällä kurssilla kaksi, kuolemaa olisi voinut käsitellä kahdessa ryhmässä. Tämä olisi kuitenkin poikennut kurssin muista työtavoista melko paljon, sillä kaikki muut työskentelyt toteutettiin yhdessä. Oppimispäiväkirjojen ja nuorten keskustelujen perusteella kurssikerran lopussa, onnistuimme tavoitteessamme siinä, ettei kenellekään jäänyt ahdistava olo.

Viimeinen kerta sujui totutulla tavalla, mutta samalla myös hieman haikeissa tunnelmissa. Rukoushelmien askartelu ja niiden käsitteleminen sujui rauhallisesti ja herätti keskustelua niin aiemmin käsitellyistä aiheista kuin uskosta ja rukouksesta. (Kauppinen & Piekkari 2012.) Melkein jokainen mainitsee oppimispäiväkirjassaan, että oli kiva tehdä rukousnauhat, koska heillä ei vielä ollut sellaista. Osa nuorista jäi pohtimaan omaa uskoaan sekä rukouksen helppoutta ja vaikeutta. sekä sitä, kuinka rukousnauha auttaa löytämään elämästä paljon ilon asioita, sekä kuinka helmet antavat rukouksen aiheita. Moni jäi myös harmittelemaan kurssin päättymistä.

7.2 Palaute

Viimeisen kurssikerran päätteeksi keräsimme nuorilta kirjallisen nimettömän palautteen (Liite 1). Halusimme sen avulla vielä kartoittaa nuorten kokemuksia kurssilta sen päättyessä. Palautteista halusimme myös saada kurssia varten kehitysehdotuksia, jotka olisivat nuorten toiveista lähtöisin. Jos kurssia toteutetaan jatkossa, olisi palautetta hyvä kerätä aina kurssin päätyttyä. Tällöin kurssin pitäjä joutuu itsekkin pohtimaan työtapojaan ja materiaalin soveltumista erilaisille ryhmille. Lisäsimme kurssimateriaalin loppuun muutamia esimerkkikysymyksiä palautteen keräämistä varten.

Kysyimme nuorilta ensin, mitä he olivat odottaneet kurssilta ennen sen alkua. Suurin osa odotti mahdollisuutta keskustella Jumalaan, uskoon ja elämään liittyvistä asioista sekä toivoi saavansa keskustelujen myötä uusia ajatuksia ja näkökulmia kurssimateriaalin aiheisiin liittyen. Monen toiveissa oli, että kurssilla käsitellyistä asioista jäisi pohdittavaa myös kurssin päätyttyä. Suuri osa toivoi myös mukavaa yhdessäoloa sekä tutustumista muihin kurssille osallistuviin entistä paremmin. Jotkut olivat tulleet kurssille ilman erityisempiä odotuksia, sillä he eivät tieneet vielä tarkemmin kurssin sisällöstä.

Pohtimista, Jumalaan paremmin tutustumista. Ihmisiin lähemmin tutustumista mietiskelyä (kurssilainen C)

Tämän jälkeen kysyttiin, miten kurssi oli vastannut nuorten odotuksiin. Vastauksista kävi ilmi, että kurssi oli ollut nuorten toiveiden mukainen ja monen mielestä jopa huomattavasti enemmän. Se oli tarjonnut nuorille turvallisen paikan keskusteluun ja asioiden pohdiskelemiseen, mikä oli alusta asti yhtenä keskeisenä tavoitteenamme sekä kurssille tulleiden nuorten toiveena. Oli myös ilahduttavaa huomata, että kurssi oli antanut monelle nuorelle mahdollisuuden rauhoittua ja rentoutua arjen keskellä. Jotkut kurssilaisista olivat myös positiivisesti yllättyneet siitä, että aiheita käsiteltiin syvällisemmin kuin he olivat ennen kurssia odottaneet. Toiveita oli vastaavan kurssin järjestämisestä myös tulevaisuudessa. Nuoret kertoivat odotustensa toteutumisesta seuraavasti.

Vastasi kurssilla oli kivaa, vaikka pitkän koulun jälkeen aina tänne kipitin niin täältä lähdettyä oli levollinen ja rauhallinen mieli... (kurssilainen C)

KYLLÄ. Kurssi oli vielä paljon enemmän kuin odotin! (kurssilainen E)

Kyllä vastasi. Kurssi oli ihanan rauhoittava ja ihmiset olivat ihania. Kurssille pääsi juttelemaan ja pohdiskelemaan. Päästämää ajatuksia ilmoille (kurssilainen G)

Nuorilta kysyttiin myös, mitä hyvää he kokivat kurssista saaneensa ja miten kurssia voitaisiin edelleen kehittää. Kurssin anti oli vastausten perusteella ollut moninainen. Moni koki oppineensa paljon niin uskosta, elämästä kuin itsestäänkin ja saaneensa mahdollisuuden pohdiskella asioita, mihin ei ehkä muuten olisi ollut mahdollisuutta. Kurssin aikana nuorille oli myös herännyt uusia ajatuksia ja näkökulmia, mihin ovat varmasti vaikuttaneet kurssilaisten väliset keskustelut ja ajatusten jakaminen. Kurssi oli myös tarjonnut mahdollisuuden lepoon ja hiljentymiseen omien ajatusten äärelle.

Ajatuksia, mietteitä...ohjeita elämään (kurssilainen A)

Uskoa enemmän, mietiskelemisen taitoja, sitä, että joskus on myös hyvä vain hiljentyä ja rauhoittua. (kurssilainen C)

Vaikka mitä. Olen kurssin jälkeen enemmän sinut itseni kanssa opin paljon Jumalasta, itsestäni ja elämästä (kurssilainen G)

Se sai pohtimaan joitain asioita, joita ei muuten välttämättä tullut ajateltua (kurssilainen I)

Kehittämisehdotuksia kysyttäessä vastaukset olivat melko vaihtelevia, mikä varmasti kuvastaa sitä, että samanlaiset toimintatavat eivät sovi kaikille. Monen kurssilaisen oli myös haasteellista keksiä kehittämisehdotuksia, mikä johtuu varmasti siitä, etteivät nuoret ole aiemmin osallistuneet vastaavan ryhmän toimintaan. Jotkut olisivat toivoneet mahdollisuutta pohdiskella ja tehdä itsekseen enemmän, kun taas osa toivoi vielä enemmän yhdessä toimimista. Joillekin kuolema oli ollut aiheena raskas, kun taas toiset olisivat toivoneet, että aihe-

seen oltaisi menty vielä syvemmälle ja jaettu enemmän omia kokemuksia. Kurssin pitäjän on tärkeää löytää mahdollisimman monelle ryhmäläiselle sopivat toimintatavat ja pohtia, miten kukin kurssikerta vastaisi mahdollisimman hyvin kaikkien osallistujien tarpeisiin. Millään kerralla osallistujille ei saisi tulla työkentelyistä ahdistavaa tunnetta. Tämän vuoksi kannattaa enemminkin käsitellä jotain aihetta hieman liian pintapuolisesti joillekin kurssilaisille kuin saada toiselle osallistujalle ahdistava olo.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

Työmme tavoitteena oli, kehittää hengellisen ohjauksen kurssimateriaali toisen vuoden isoskoulutettaville. Halusimme myös, että materiaalia olisi mahdollista hyödyntää yhä tulevaisuudessa ja myös muissa seurakunnissa. Samalla tavoitteenamme oli, että tarjoaisimme materiaalia testatessamme Hyvinkään seurakunnan isoskoulutettaville mahdollisuuden oman hengellisen elämänsä pohdiskeluun, ja he saisivat sitä kautta lisää valmiuksia isosena toimimiseen. Aloitimme työstämisen perehtymällä hengelliseen ohjaukseen, sen historiaan ja merkitykseen nykypäivänä sekä yleisesti käytettyihin työskentelymenetelmiin. Lisäksi tarkastelimme tutkimuksia ja artikkeleita koskien rippikoulua, isoskoulutusta ja isosuutta, joista meillä oli jo jonkin verran paikallista kokemusta. Ilmiöiden tarkastelu myös kansallisella tasolla oli kuitenkin merkittävää, jotta kehittämämme materiaali voisi palvella muitakin tahoja kuin vain Hyvinkään seurakuntaa. Haasteenamme oli soveltaa hengellisen ohjauksen tapoja sellaiseen muotoon, että ne sopivat nuorille ja vain muutamia kertoja kokoontuvalle ryhmälle, mutta kuitenkin antaisivat osallistujille heidän kaipaamiaan kokemuksia. Havaintojemme, nuorten oppimispäiväkirjojen sekä palautteen perusteella onnistuimme vastaamaan tähän haasteeseen ja toteuttamaan kurssin, jossa isoskoulutuksen ja hengellisen ohjauksen elementit kohtasivat ja tukivat toisiaan.

Aikataulullisesti kurssi osoittautui haasteelliseksi. Kurssikertojen kesto oli kaksi tuntia, mikä tuntui usein riittämättömältä, sillä nuorilla olisi riittänyt keskusteltavaa vielä pidempään. Kurssikerrat olisivat vaatineet enemmän aikaa, jotta kaikki olisivat saaneet kertoa ajatuksistaan riittävästi. Arki-iltana pidemmän ajan järjestäminen saattaisi kuitenkin olla haasteellista kurssille osallistuville, eikä jakaminen koulupäivän jälkeen välttämättä riittäisi pidempään kokoontumiseen. Kurssin järjestäminen viikonloppuisin mahdollistaisi pidempien kurssikertojen pitämisen, mutta saattaisi toisaalta rajoittaa nuorten mahdollisuuksia osallistua, sillä monen viikonloput täyttyvät muista harrastuksista. Ryhmäkokoja pienentämällä voitaisiin myös lisätä yksittäisen kurssilaisen keskustelumahdollisuuksia ryhmässä, mutta hyvin pienen ryhmän järjestämiseen ei välttämättä olisi riittävästi resursseja.

Kurssipaikkana toiminut Hyvinkään seurakunnan nuorisotila Betania sopi hyvin kurssin toteuttamiseen. Tila oli nuorille tuttu ja turvallinen, sillä he olivat käyneet siellä myös muussa nuorten toiminnassa. Kodikas ympäristö mahdollisti rennon ja rauhallisen ilmapiirin läpi koko kurssin. Tilat soveltuivat hyvin niin meditaatiohetkien, työskentelyjen kuin hartaushetkienkin pitämiseen. Kurssin pitopaikan valinnassa on hyvä panostaa viihtyisään ja riittävän suureen tilaan, josta löytyy mukavia istumapaikkoja, kuten sohvia, nojatuoleja, patjoja tai muita vastaavia. Erityisen tärkeää on, että meditaatiohetken ajaksi jokaiselle löytyy paikka, jossa voi rentoutua ja rauhoittua.

Kurssin aiheet valikoitiin nuorten toiveiden perusteella, jotta kurssi olisi osallistujille mahdollisimman mielekäs ja hyödyllinen kokemus. Omien havaintojemme ja kurssilaisilta saadun palautteen perusteella aihevalinnat olivat onnistuneita. Tämän melko lyhyen kurssin aikana ehdimme käsitellä nuorten keskeisiä kysymyksiä elämästä ja kuolemasta, omasta itsestä sekä ihmisistä heidän ympärillään. Toisaalta pääsimme myös pureutumaan isosuuteen, uskoon ja nuorten hengelliseen elämään liittyviin kysymyksiin ja ajatuksiin. Hengellisen- ja muun elämän aiheet limittyivät luontevasti yhteen, mikä osoittaa hyvin sen, ettei hengellisyys ole yksi erillinen osa ihmistä, vaan mukana päivittäisessä elämässä. Vastaavaa kurssia pidettäessä on tärkeää huomioida osallistujien toiveet aihevalinnoista. Viiden suosituimman aiheen lisäksi haluttuja aiheita olisivat olleet päihteet, ongelmatilanteet leirillä, kristillinen etiikka ja monikulttuurisuus. Teemat valittiin kurssille osallistujien toiveiden mukaan. Tälle kurssille valikoituneet teemat koskettavat ja kiinnostavat varmasti valtaosaa tämän päivän nuorista, mutta aihevalintoja on hyvä päivittää tarpeen mukaan.

Työskentelymenetelmät valitsimme kurssia suunniteltaessa itse. Osaa työskentelymenetelmistä oli valmiita, joitain muokkasimme kurssin tarkoitukseen sopivaksi ja osan kehittelimme itse. Halusimme menetelmiä valitessamme tarjota monipuolisia tapoja aiheiden käsittelyyn sekä hyödyntää hengellisen ohjauksen apuvälineitä. Tasapaino vaihtelevien menetelmien sekä joka kerta toistuvien rutiinien välillä oli hyvä. Nuoret odottivat joka kerta pidettyjä meditaatiohetkiä ja työskentelivät keskittyneesti oppimispäiväkirjojensa parissa. Toisaalta jokaiseen

kertaan mahtui myös vaihtuva työskentelymenetelmä, joissa nuoret toimivat aktiivisesti. Oli hyvä, että muokkasimme työskentelyjä vielä kurssin aikana ryhmälle sopivaksi. Tälle ryhmälle soveltuivat melko rauhalliset työtavat, kuten keskustelut ja askarteleminen, joten käytimme niitä melko paljon. Sama ei kuitenkaan päde kaikkiin ryhmiin. Menetelmiä olisi hyvä pohtia aina kullekin ryhmälle sopivaksi ja myös niiden suunnittelussa voisi tarpeen mukaan hyödyntää osallistujien toiveita. Etenkin lyhyellä kurssilla toiveiden kysyminen jo etukäteen voi olla hyödyksi, jotta ryhmäläisille soveltuvat työtavat löytyisivät mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Kehittämällämme kurssimateriaalia voidaan hyödyntää myös muissa seurakunnissa, sillä hengellisen elämän kysymykset puhuttavat ihmisiä erilaisissa elämänvaiheissa, mutta aikaa ja paikkaa pysähtymiseen sekä pohdiskeluun voi olla tämän päivän hektisessä yhteiskunnassa vaikeaa löytää. Kurssimateriaalia voi ja pitääkin muokata kulloisellekin ryhmälle sopivaksi sekä teemojen että työskentelymenetelmien osalta. Jollekin ryhmälle voi sopia paremmin esimerkiksi näytteleminen, muovaileminen, musisointi tai elokuvan seuraaminen ajatusten herättäjänä. Materiaalista voi ottaa käyttöön myös vain yksittäisiä osia tai kehitellä jo valmiiden menetelmien pohjalta uusia. Työskentelyistä jotain osia voi käyttää esimerkiksi rippikoulun oppitunnilla ajatusten herättäjänä tai osana nuortenillan toimintaa. Lectio Divina -lukutapaa voisi hyvin kokeilla niin nuorten kuin aikuistenkin raamatturyhmissä. Myös meditaatiohetket sopivat niin rippikouluun, nuorten toimintaan, isoskoulutukseen kuin vaikkapa kirkkokuoron yhteiseksi aloitukseksi ja tarjoavat pienen lepo hetken arjen keskellä.

9 POHDINTA

Aloittaessamme opinnäytetyöprosessia tietomme hengellisestä ohjauksesta olivat erittäin vähäiset. Kyseisen aiheen valinta olikin melkoinen riski ja myös suuri haaste meille molemmille. Toisaalta meillä molemmilla oli tietoa nuorten kanssa toimimisesta sekä isoskoulutuksesta, joten kaikki ei ollut täysin uutta. Jouduimme kuitenkin pois omalta mukavuusalueeltamme sekä harjoittelemaan jotain aivan uutta, mikä oli molempien toiveissa jo ennen työn aloittamista. Vaikka aihe oli haasteellinen, työ antoi meille paljon. Pääsimme hyödyntämään materiaalin suunnittelussa aiempaa osaamistamme ja kokemuksiamme monipuolisesti. Samaan aikaan saimme perehtyä hengellisen ohjauksen taustoihin ja käytäntöihin kristillisessä kirkossa. Koska vastaavia materiaaleja ei löytynyt, jouduimme pohtimaan, miten saamme muunnettua teoreettisen tietomme hengellisestä ohjauksesta käytäntöön. Työllä oli selkeät rajat, mikä helpotti suunnittelua. Toteutimme kurssin meille tutussa seurakunnassa, minkä vuoksi paikallisiin käytäntöihin tutustumiseen ei kulunut aikaa. Materiaalia suunnitellessa meidän tuli perehtyä aiheisiin itse ja pohtia omaa näkökulmaamme niistä, mikä oli myös osa ammatillista kehittymistä. Kurssia suunnitellessamme koimme tärkeimmäksi näkökulmaksi sen, että kurssi on nuorten toiveiden ja kiinnostuksen mukaan rakennettu. Pyrimme haastamaan itseämme ja kasvattamaan ammattitaitoamme luomalla uusia ja muokattuja toimintamenetelmiä ja kokeilemalla itsellemmekin uusia työskentelytapoja. Työskentelymenetelmien valinnassa halusimme myös kokeilla vaihtelevia työtapoja, jotta niistä löytyisi sopivia mahdollisimman monelle nuorelle. Samalla halusimme kartuttaa omaa osaamistamme erilaisiin työskentelymenetelmiin tutustumalla. Kurssin itsenäinen suunnittelu ja toteuttaminen olivat tärkeä osa ammatillista kehitystämme.

Kurssia toteuttaessamme toimimme samaan aikaan ohjaajina ryhmässä, ryhmän jäsenenä sekä tutkijoina. Näiden roolien sovittaminen yhteen oli välillä haasteellista, ja lisäksi sekä tutkijan että ohjaajan roolit yksinään olivat meille melko uusia. Ryhmän ohjaaminen oli melko helppoa, sillä ryhmä toimi hyvin yhdessä ja työskentelyt sujuivat vaivattomasti. Koko kurssin ajan ryhmäläiset olivat avoimia ja motivoituneita, minkä vuoksi ohjaaminen oli myös meille kurs-

sin pitäjille miellyttävä ja positiivinen kokemus. Haasteellista ohjaajana toimimisessa oli löytää tasapaino nuorten ohjaamisen ja tilan antamisen välillä. Ohjaajina tärkein tehtävämme kurssin aikana oli tarjota nuorille työskentelyt ja harjoitteet, joiden avulla he pääsivät lähestymään päivän aiheita, mutta niiden pohjalta nousseet keskustelut olivat nuorista lähtöisin. Tärkeänä tehtävänämmä oli myös kuunnella ja vastaanottaa nuorten ajatuksia sekä auttaa niiden käsittelyssä. Halusimme ottaa mukaan kurssin aiheisiin myös kuoleman, vaikka uskoimme sen herättävän voimakkaita tunteita nuorissa. Uskoimme, että meillä on riittävästi valmiuksia käsitellä aihetta ja sen nostattamia tunteita nuorten kanssa. Samalla tämän raskaan aiheen käsittely oli haaste myös meille ohjaajina ja halusimme ottaa sen vastaan. Kaikille kurssikerroilla meidän tuli varmistaa, että jokainen saa mahdollisuuden sanoa ajatuksensa ääneen niin halutessaan. Korostimme jokaisella kerralla, ettei väärää tai oikeita ajatuksia ole, ja että jokainen miete ja ajatus ovat ainutlaatuisia ja juuri oikeita sellaisenaan.

Olimme kurssilla myös ryhmän jäseniä ja mukana pohtimassa ja kokemassa nuorten kanssa. Mielestämme oli tärkeää jakaa nuorille myös omia ajatuksiamme, eikä liiaksi korostaa ohjaajan roolia. Kun antaa jotakin, saa myös takaisin. Halusimme kulkea mahdollisimman paljon tasavertaisina matkakumppaneina yhdessä kurssilaisten kanssa, sillä uskoa ei voi opettaa. Jouduimme pohtimaan itseämme henkilökohtaisella ja ammatillisella tasolla, jotta löytäisimme sopivan tavan osallistua ja heittäytyä mukaan toimintaan omana itsenämme samalla kun säilytämme ammatillisen roolimme. Molempien roolien omaksuminen oli tällä kurssilla tarpeellista, mutta myös ajoittain haastavaa. Ammatillisen roolin säilyttämisessä auttoi se, että olimme pohtineet ja käyneet aiheita läpi jo etukäteen kurssia suunnitellessamme.

Muiden roolimme lisäksi olimme kurssin aikana myös tutkijoita. Tavoitteenamme oli havainnoida ja arvioida työskentelyjen toimivuutta. Havainnointi oli haasteellista, kun samaan aikaan meidän tuli olla mukana toiminnassa emmekä voineet esimerkiksi tehdä muistiinpanoja. Toiminnan tarkkaileminen ryhmän ulkopuolisena jäsenenä olisi voinut rikkoa ryhmän tunnelmaa ja luottamuksen tunnetta. Siksi halusimme myös itse osallistua työskentelyihin ja harjoituksiin, vaikka se tekikin havainnoinnista vaikeampaa. Toisaalta ohjaajan roolissa

toimiminen mahdollisti myös harjoitteiden arvioinnin niiden järjestämisen näkökulmasta. Meitä oli myös pitämässä kurssia kaksi, joten toinen pystyi aina keskittymään havainnointiin tarkemmin toisen huolehtiessa ohjaamisesta. Tutkijan roolin teki haasteelliseksi myös se, että olimme itse suunnitelleet kurssikertojen rakenteet ja toiminnot. Oman työn kriittinen arviointi on huomattavasti haasteellisempaa kuin jonkun ulkopuolisen suunnittelijan. Halusimme kuitenkin valmiin materiaalin olevan mahdollisimman toimiva ja miellyttävä käyttää, mikä auttoi kriittisen otteen säilyttämisessä.

Yhteistyömme opinnäytetyöprosessin aikana sujui ongelmitta. Osasimme hyödyntää molempien ajatuksia ja näkökulmia niin materiaalia suunnitellessa kuin kurssia toteutettaessa. Olemme tehneet opiskelumme aikana paljon koulutöitä yhdessä ja sitä kautta oppineet tuntemaan sekä omat että toistemme vahvuudet ja kehittämiskohteet yhteisissä työskentelyissä. Kurssin pitäminen opetti meille paljon yhteistyöskentelystä ja toisen kunnioittamisesta. Yksi tärkeimmistä kehittämiskohteista oli oppia oivaltamaan ja toimimaan niin, että molempien osapuolien mielipiteet, luovuus ja näkökulmat saatiin yhdistettyä. Koemme, että molemmat saivat kurssin suunnittelusta ja toteutuksesta paljon uusia ideoita ja oivalluksia. Tällaisen opinnäytetyön työstäminen yhdessä oli innostavaa ja palkitsevaa. Työn tekeminen yksin olisi varmasti ollut huomattavasti haasteellisempaa, sillä silloin omia ajatuksiaan ei olisi voinut vertailla toisen kanssa. Yhdessä ideoiminen ja tekeminen helpottivat niin materiaalin suunnittelua kuin kurssin toteuttamista.

Kurssi toteutui onnistuneesti ja saimme sen myötä monia kehittämisideoita materiaaliamme varten. Jos materiaalia ei olisi kokeiltu käytännössä, siitä ei varmasti olisi tullut yhtä toimivaa kuin nyt. Silloin emme myöskään olisi saaneet kokemusta kurssin toteuttamisesta. Kurssille asettamamme tavoitteet toteutuivat ja nuoret olivat palautteiden perusteella tyytyväisiä sen antiin. Nuorten antama palaute ja omat kokemuksemme kurssin pitämisestä antoivat meille molemmille itsevarmuutta toimia tällaisessa työssä. Saimme onnistumisen kokemuksia ja koimme oppimisen iloa läpi koko prosessin, mikä vahvisti luottamusta omaan osaamiseemme.

Toivomme, että jatkossa kurssimateriaalille voisi olla edelleen käyttöä niin Hyvinkäällä kuin muissakin seurakunnissa. Jatkossa materiaalia voitaisiin edelleen kehittää niin, että sen hyödyntäminen onnistuisi myös muiden kuin isoskoulutettavien kanssa. Kiinnostava jatkotutkimusaihe voisi olla materiaalin kokeileminen erilaisten ryhmien kanssa. Materiaaliin voitaisiin kehittää myös lisää sisältöä esimerkiksi niiden teemojen ympärille, jotka myös olivat nuorten toiveissa, mutta jäivät vielä tämän materiaalin ulkopuolelle. Lisäksi voisi olla kiinnostavaa tutkia, miten työskentelyjä tai hengellistä ohjausta yleensä saataisiin entistä paremmin integroitua osaksi seurakuntien nuorisotyötä ja isoskoulutusta. Kuten olemme jo aiemmin todenneet, isosen merkitys rippikoulun mitä moninaisimmissa rooleissa ja tehtävissä on erittäin suuri. Jos rippikoulun toteuttamisen keskiössä on hengellinen elämä ja sen tukeminen, tulisi yhtälailla isosilla olla mahdollisuus oman hengellisen elämänsä tutkimiseen jo isoskoulutuksen aikana, mutta myös rippileirillä. Moniin isosen tehtäviin liittyy hengellinen elämä, minkä vuoksi heille tulisi tarjota mahdollisuuksia oman hengellisyyden pohtimiseen jo isoskoulutuksen aikana. Seurakunnissa, joissa isoskoulutukseen osallistuvien määrät ovat suuria, voi yksittäisen nuoren hengellisen elämän tukeminen jäädä kuitenkin liian vähälle huomiolle. Hengellisen ohjauksen mahdollisuuden tulisi jatkua paitsi isostoiminnassa, myös muussa nuorisotyössä, jotta se saavuttaisi mahdollisimman suuren määrän nuoria. Kurssillamme ja materiaalin kehittämällä halusimme osaltamme vastata tähän tarpeeseen.

LÄHTEET

- Annala, Pauli 2006. Hengellinen ohjaus lännen kirkon luostariperinteessä. Teoksessa Heikki Kotila (toim.) Hengellisen ohjauksen kirja. Helsinki: Kirjoittajat ja Kirjapaja Oy, 42–69.
- Benner, David G. 2010. Opening to GOD – Lectio Divina and life as prayer. Downers Grove. InterVarsity Press. Viitattu 18.7.2012 http://books.google.fi/books?id=IDoOel_7tPEC&printsec=frontcover&hl=fi&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false
- Dunderfelt, Tony 2011. Elämänkaaripsykologia. Helsinki: WSOYpro Oy
- Elämä – Usko – Rukous. Rippikoulusuunnitelma 2001. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 2001:10. Helsinki: Kirkkohallitus.
- Gishelli, Anja 2006. Martti Lutherin perintö ja hengellinen ohjaus psykokirkon aikakaudella. Teoksessa Heikki Kotila (toim.) Hengellisen ohjauksen kirja. Helsinki: Kirjapaja, 70-86.
- Harjunpää, Mikko; Paananen, Terhi; Parviainen, Jorma; Saarainen, Pekka & Issakainen, Tytti 1999. Elämän siiville. Isosen käsikirja. Helsinki: Kirjapaja.
- Heikinheimo, Raili 2006. Hengellinen ohjaus seurakunnan perustoiminnassa. Teoksessa Heikki Kotila (toim.) Hengellisen ohjauksen kirja. Helsinki: Kirjapaja, 220-242.
- Holopainen, Jussi 2006. Hengellinen matka ja pastoraalipsykologia. Teoksessa Heikki Kotila (toim.) Hengellisen ohjauksen kirja. Helsinki: Kirjapaja, 114–131.

- Häyrynen, Seppo 1997. Hengellinen ohjaus. Teoksessa Kirsti Aalto; Martti Esko & Matti-Pekka Virtaniemi (toim.) Sielunhoidon käsikirja. Helsinki: Kirjapaja, 382–396.
- Häyrynen, Seppo 2006. Hengellinen ohjaaja ja yksilöllinen ohjausside. Teoksessa Heikki Kotila (toim.) Hengellisen ohjauksen kirja. Helsinki: Kirjapaja Oy, 153–168.
- Jokela, Eero 2004. Nuoren hengellinen ohjaaminen. Teoksessa Heli Aaltonen; Lassi Pruuki & Pekka Saarainen (toim.) Rippikoulun käsikirja. Helsinki: Kirjapaja, 57–65.
- Järvinen, Ilkka i.a. Kirkkoherran tervehdys – Onnitteluni! Avasit juuri Hyvinkään seurakunnan verkkosivut. Viitattu 14.8.2012. http://www.hyvinkaanseurakunta.fi/perus_ja_yhteystiedot/hyvinkaan_seurakunta/kirkkoherran_tervehdys. Tuloste tekijän hallussa.
- Kauppinen, Tara & Piekkari, Nelli 2012. Ohjaajien päiväkirja Matkaoppaana Jumala? –isokoulutuskurssilta. Tuloste tekijän hallussa.
- Kettunen, Paavo 1997. Kehittyvä sielunhoito. Teoksessa Kirsti Aalto; Martti Esko & Matti-Pekka Virtaniemi (toim.) Sielunhoidon käsikirja. Helsinki: Kirjapaja, 44–69.
- Kiilunen, Katariina; Rantavuori, Markus & Salo, Kalervo 2002. Isosen käsikirja. Helsinki: Kirjapaja.
- Koivisto, Johanna; Paalanne, Helena & Siukonen, Antti 2010. Ihan sama – Eilen tänään ja ikuisesti. Helsinki: LK-kirjat / Lasten Keskus Oy
- Korppinen, Outi & Uotila, Olli i.a.. Isokoulutus suunnitelma Hyvinkään seurakunta. Tuloste tekijän hallussa.

- Kotila, Heikki 2006. Miksi nyt on hengellisen ohjauksen aika? Teoksessa Heikki Kotila (toim.) Hengellisen ohjauksen kirja. Helsinki: Kirjapaja, 11–19.
- Laakso, Maria & Nyman, Pekka (toim.) 2005. Nuoren seurakunnan veisukirja 2005. Helsinki: Nuorten Keskus ry & Lasten Keskus Oy.
- Lehtiö, Pirkko 2003. Hengellinen ohjaus. Teoksessa Seppo Häyrynen; Heikki Kotila & Osmo Vatanen (toim.) Spiritualiteetin käsikirja. Helsinki: Kirjapaja, 289–299.
- Lönnebo, Martin / Raittila, Kaisa (suom.) 2000. Martin Lönnebon rukoushelmet. Helsinki: Kirjapaja Oy.
- Munkki Serafim 2006. Idän erämaaisät hengellisinä ohjaajina. Teoksessa Heikki Kotila (toim.) Hengellisen ohjauksen kirja. Helsinki: Kirjapaja, 23–41.
- Niemelä, Kati 2007. Rippikoulusta aikuisuuteen. Pitkittäistutkimus rippikoulun merkityksestä ja vaikuttavuudesta. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 99. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus
- Niemelä, Kati 2002. Hyvä rippikoulu. Rippikoulun laatu ja vaikuttavuus. Jyväskylä: Kirjapaino.
- Paananen, Terhi & Tuominen Hans (toim.) 2005. Sopivan kokoinen iso. Isotoiminnan linjauksia. Teoksessa Terhi Paananen & Hans Tuominen (toim.) 2005. Nuorisotyön käsikirja. Helsinki: Kirjapaja.
- Paananen, Terhi & Tuominen, Hans 2002. Aarre – isoskouluttajan opas. Helsinki: Lasten Keskus.
- Peura, Mikko 2006. Kuka etsii hengellistä ohjausta? Teoksessa Heikki Kotila (toim.) Hengellisen ohjauksen kirja. Helsinki: Kirjapaja, 103–113.

Porkka, Jouko 2005. Isostoiminnan rikkaus - leirityön tarpeista nuorisokulttuuriksi. Teoksessa Terhi Paananen & Hans Tuominen (toim.) 2005. Nuorisotyön käsikirja. Helsinki: Kirjapaja.

Porkka, Jouko 2004. On kunnia olla isonen. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon isostoiminta 2000-luvun alussa. Helsinki: Kirkkohallituksen julkaisuja 2004:10.

Romppainen, Päivi 1992. Isosen eväät - Kahdeksan kerran koulutusmateriaali. Helsinki: Karas-sana.

Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a. Kasvatus ja nuorisotyö – rippikoulu.
Isoiset. Viitattu 18.4.2012
. <http://www.evl.fi/kkh/to/kkn/rippikoulu/isoset.htm>

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon vuosikatsaus 2005. Viitattu 18.7.2012
http://www.evl.fi/pdf/Vuosikatsaus_FI.pdf

Wikström, Owe 1994. Häikäisevä pimeys – Näkökulmia hengelliseen ohjaukseen. Helsinki: Kirjapaja.

LIITTEET

LIITE 1: NUORTEN HENGELLISEN OHJAUKSEN KURSSIN MATERIAALIPAKETTI

Matkaoppaana Jumala?

Nuorten hengellisen ohjauksen kurssin materiaalipaketti

Opinnäytetyöstä: Kauppinen, Tara & Piekkari, Nelli 2012. Matkaoppaana Jumala? – Hengellisen ohjauksen kurssimateriaali toisen vuoden isoskoulutettaville

Sisältö

Saatteeksi	49
Minä isosena.....	50
Omat arvoni	55
Lähimmäisen rakkaus	58
Kuolema ja taivas.....	61
Matkaoppaana Jumala (usko&rukous).....	64

Saatteeksi

Tervetuloa käyttämään Matkaoppaana Jumala? -kurssin materiaalia! Materiaali on tarkoitettu hengellisen ohjauksen kurssin järjestämiseen nuorille. Se on suunnattu erityisesti toisen vuoden isokoulutettaville, 16 – 17-vuotiaille nuorille ja tehtiin osana opinnäytetyötämme. Kurssin tarkoituksena on tarjota nuorille mahdollisuus syventyä enemmän omaan kristilliseen identiteettiinsä ja hengellisten kysymysten pohtimiseen toisten saman ikäisten kanssa. Aiheet kurssille on valittu Hyvinkään seurakunnan isokoulutettavien toiveiden mukaan syksyllä 2011. Materiaali sisältää viisi kokonaisuutta kahden tunnin pituisten kurssikertojen järjestämiseen. Olemme keränneet yhteen valmiita materiaaleja, muokanneet osaa tähän käyttötarkoitukseen paremmin sopivaksi sekä kehittäneet omia. Materiaali sisältää ohjeet kurssikertojen ja työskentelyjen järjestämiseen, käytännön vinkkejä sekä tarvikelistan kutakin kertaa varten.

Lähtökohtana materiaalille oli, että se tehdään nuorten toiveita kuunnellen. Samat työskentelymenetelmät tai aiheet eivät välttämättä sovi kaikille ryhmille, minkä vuoksi toiveita kannattaa mahdollisuuksien mukaan kartoittaa myös kurssia uudelleen järjestettäessä. Työskentelyjä voi käyttää myös muun ikäisille, kun niitä vain soveltaa tarpeen mukaan. Toisena lähtökohtana materiaalille oli, että hengellisen ohjauksen tarjoaminen nuorille olisi helppoa. Kurssin pitäjä ei tarvitse erityistä asiantuntemusta aiheesta, eikä hänen tarvitse toimia opettajana. Olennaista on tarjota nuorille työskentelymenetelmät, joiden pohjalta keskustelu syntyy. Tärkeää on myös olla mukana kuuntelevalla ja avoimella asenteella, sillä nuorten pohdinnoista voi saada itsekin uutta mietittävää.

Mukavia hetkiä hiljentymisen, tekemisen ja levon parissa!

Minä isosena

Kurssin onnistumisen kannalta on oleellista, että heti ensimmäisellä kerralla ryhmään saadaan luotua luottavainen ja turvallinen tunnelma. Ensimmäisellä kerralla on hyvä panostaa yhteisten pelisääntöjen pohtimiseen sekä luottamus-suhteen syntymiseen vetäjien ja kurssilaisten kesken. Säännöistä keskustelta-essa tulisi nostaa esille muiden mielipiteiden kunnioittaminen ja kaikkien vai-tiolovelvollisuus kurssilla keskustelluista asioista. Yhteisistä säännöistä keskuste-lemisen ja sopiminen luovat hyvän pohjan kurssin toiminnalle. Ensimmäisen kerran aikana myös toimintatavat kurssilla tulevat nuorille tutuksi. Eri toimintoja ja niiden tarkoitusta on hyvä selittää nuorille, sillä kaikki ei välttämättä ole en-tuudestaan tuttua.

Osa kurssille osallistuvista saattaa olla tuttuja keskenään, mutta ensimmäinen kerta on merkityksellinen myös tutustumisen kannalta. On tärkeää, että jokainen pääsee kertomaan ajatuksiaan ja odotuksiaan kurssin suhteen ja kokee, että hänen mielipiteensä on tärkeä. Ensimmäisen kerralla käsitellään nuoria yhdis-tävää aihetta eli isosuutta ja heidän omia näkemyksiään siitä, mikä auttaa ryh-mäläisten keskinäisessä tutustumisessa. Kurssikerran keskeisinä tavoitteina on saada nuoria pohtimaan omia mielikuviaan isosen rooleista ja tehtävistä sekä isoseen kohdistuvista odotuksista ja vaatimuksista. Toisaalta tavoitteena on myös tarjota tila pohtia omaa isosen roolia ja sen kokemista sekä auttaa nuoria ymmärtämään, miten monenlaisille persoonallisuuksille, kyvyille ja taidoille on tarvetta.

OHJELMA

Aluksi 20 min

Välipala ja vapaata juttelua. Ohjaajien on hyvä laittaa välipala hyvissä ajoin valmiiksi, sillä osa nuorista saattaa saapua jo hieman ennen ilmoitettua alka-misaikaa. Tämä nopeuttaa huomattavasti ruokailua.

Tutustuminen. Käydään kierros, jossa jokainen pääsee kertomaan nimensä, ikänsä sekä hieman fiiliksiä ja odotuksia kurssin alkaessa. Kierrokselle voi ottaa myös jonkin tunnelman keventäjän (esim. mikä eläin/ auto/ kodinkone/ vaate/ ruokalaji jne. olisit tänään?)

Tutustumisen jälkeen kerrotaan nuorille vielä pieni kurssi-info, jossa kerrotaan hieman kurssin sisällöistä. Tämän jälkeen pohditaan yhdessä kurssilla tarvittavia pelisääntöjä. Esiin on hyvä nostaa muiden mielipiteiden kunnioittamisen ja vaitiolovelvollisuuden merkitys. Ensimmäisellä kerralla on myös hyvä sopia, että kurssille täytyy tulla ajoissa, sillä kesken kaiken mukaan tuleminen rikkoo tunnelmaa. Samalla vetäjä/t kertovat myös, että heidän kanssaan on mahdollista keskustella kurssin aiheista, jos ne jäävät mietityttämään jonkin kerran jälkeen.

Meditaatiohetki 15 min

Tavoitteena on rauhoittuminen ja aiheeseen johdattaminen musiikin ja tekstin avulla. Nuoret saavat ottaa itselleen mukavan paikan sohvilta/patjoilta, sulkea silmänsä ja rentoutua. Ei haittaa vaikka nukahtaisi. Tilan valaistusta himmennetään ja laitetaan musiikki soimaan. Silloin tällöin musiikin lomassa luetaan valittua Raamatun kohtaa ja rukousta, mutta suuri osa ajasta voidaan vain olla hiljaa.

Raamatun kohta: Ps.139:14-18

Rukous: ”Pyhä Henki, lohduttava Henki, jo jääminen sinun läsnäoloosi rauhan-täyteisessä hiljaisuudessa on rukousta. Sinä tunnet meidät läpikotaisin, ja joskus jopa yksinkertainen huokaus voi olla rukous.” (Taizen veli Roger - sydämen hiljaisuudesta 100 rukousta, s. 44)

Työskentely 45 min

Lattiakollaasi aiheesta "Isonen". Rakennetaan kaksi lattiakollaasia ryhmän kanssa. Ensimmäinen kuva "Ihanne isonen" ja toinen "Minä isosena".

Istutaan lattialla piirissä ja vetäjät antavat ohjeet. Työskentelyn aikana ei puhuta

purkuja lukuun ottamatta. Ensimmäisenä kurssilaiset saavat pohtia, millainen on heidän mielestään ihanne isonen ja hakevat kuvaavan värisen kankaan, jonka he asettavat eteensä lattialle. Käydään kierros, jossa jokaisella on mahdollisuus sanoa muutama sana siitä, miksi valitsi juuri kyseisen kankaan. Seuraavaksi ohjaajat pyytävät hakemaan kaksi esinettä, jotka kuvaavat ihanne isosen tärkeimpiä luonteenpiirteitä. Taas purku. Tämän jälkeen kurssilaiset hakevat kaksi esinettä, jotka kuvaavat ihanne isosen tärkeimpiä taitoja/vahvuuksia. Taas purku. Tämän jälkeen jokainen valitsee yhden tärkeimmän esineen ja vie sen vuorollaan keskellä olevalle kankaalle, johon kootaan yhteinen kuva ihanne isosesesta. Halutessaan voi selittää valitsemaansa tavaraa, mutta ei ole pakko. Tämän jälkeen kurssilaiset vievät edessään olevat tavarat takaisin, mutta iso kuva keskelle piiriä saa jäädä.

Ennen seuraavan kuvan rakentamista, pidetään pieni tauko rauhallista musiikkia kuunnellen.

Musiikin jälkeen rakennetaan kuva "minä isosena". Ensimmäisenä kurssilaiset hakevat itselleen kankaan, joka kuvaa heitä itseään isosena. Käydään taas purkukierros, jossa mahdollisuus kertoa valitsemastaan kankaasta. Tämän jälkeen haetaan kaksi esinettä, jotka kuvaavat kurssilaisen tärkeimpiä luonteenpiirteitä isosena. Purkukierros. Viimeisenä haetaan kaksi esinettä, jotka kuvaavat kurssilaisen omia vahvuuksia isosena. Purkukierros. Tämän jälkeen kukin valitsee taas tärkeimmän esineen ja vie sen vuorollaan keskelle toisen suuren kankaan päälle. Viedessään valintaa voi halutessaan selittää. Omat edessä olevat tavarat voidaan laittaa sivuun ja tarkastellaan vielä molempia keskelle muodostuneita kuvia musiikkia kuunnellen. Lopuksi voidaan vielä käydä keskustelua ajatuksista.

Oppimispäiväkirja 15 min

Jokaisella kurssikerralla nuoret kirjoittavat oppimispäiväkirjaa päivän teemaan liittyen. Oppimispäiväkirjaa kirjoittaessaan nuoret pääsevät prosessoimaan pohdintojaan myös paperille, mikä voi selkeyttää omia ajatuksia. Oppimispäiväkirja on myös heille muisto kurssista ja sen hetkisistä ajatuksista, joiden äärelle he voivat palata tulevaisuudessakin. Oppimispäiväkirjassa käytetään joka kerta

samoja kysymyksiä.

Mitä ajatuksia työskentely herätti?

Tärkein oivallukseni tänään oli...

Jäin vielä pohtimaan...

Hartaus: 15 min

Jokaisen kurssikerran päätteeksi pidetään yhteinen hartaus, joka liittyy päivän aiheisiin. Tähän on laitettu joitain ehdotuksia lauluista sekä Raamatunkohdasta päivän aiheeseen liittyen. Hartauden voi toteuttaa itselleen luontevalla tavalla, mutta on hyvä, että jokainen kerta päätetään yhteisesti.

NSV 2005: 35 Olet vapaa

Ps. 139

Rukous

Ilतालulu NSV 2005: 125 Olet valveilla

Herran siunaus

Tarvikkeet

- välipalatarvikkeet
- musiikkia + mankka meditaatiohetkeä varten
- Raamattu
- kyniä
- Nuoren seurakunnan veisukirjoja
- kynttilöitä + tulitikut

- vihkoja (jokaiselle oma oppimispäiväkirja)
- paljon erivärisiä pieniä kankaita, n. 30x30cm
- pari suurempaa kangasta
- PALJON erilaisia pieniä esineitä (esim.kinder-leluja, simpukoita, kiviä, nappeja, pieniä koriste-esineitä, helmiä, kangaspaloja, käpyjä, oksia, naruja, kynttilöitä, symboleja, koruja, vain mielikuvitus on rajana)

- musiikkia työskentelyä varten

Omat arvoni

Tämän kerran tavoitteena on tarjota nuorille mahdollisuus pohtia omia arvojaan, jotka ohjaavat heidän päätöksiään ja ratkaisujaan elämässä. Tarkoituksena on myös herättää pohdiskelua siitä, toteuttavatko nuoret tärkeinä pitämiään arvoja arkielämässään sekä mistä arvoista olisi kaikkein vaikein luopua. Lisäksi ajatuksena on pohtia harjoitteen avulla arvojen ja kymmenen käskyn yhteyttä toisiinsa. Tätä kautta nuoret saavat myös pohtia arvojensa ja uskon keskinäistä suhdetta.

OHJELMA

Ruoka 15 min

Kysele välipalan aikana nuorten kuulumisia sitä mukaan kun he saapuvat.

Meditaatiohetki 15 min

Raamatunkohta: Gal. 5:22-26

Rukous: Pyhä Henki, sinä täytät maailmankaikkeuden, sinä tuot inhimillisen heikkoutemme ulottuville nämä evankeliumin arvot: sydämen hyvyden, anteeksiannon ja myötätunnon. (Taizen veli Roger - sydämen hiljaisuudesta 100 rukousta s. 14)

Työskentely 45 min

Arvohuutokauppa (Ihan sama – Eilen tänään ja ikuisesti: Koivisto, Paalanne & Siukonen 2010, 95)

Annetaan kurssilaisille lista erilaisista arvoista, joista he saavat valita itselleen kymmenen tärkeintä ja kirjoittavat ne oppimispäiväkirjaan. Apuna voi käyttää esimerkiksi seuraavaa listaa.

Hedoniset arvot: onni, mielihyvä, ilo, nautinto, aistillisuus

Vitaaliset arvot: elämä, terveys, tahto, kuntoisuus

Esteettiset arvot: kauneus, ylevyys, suloisuus, taide

Tiedolliset arvot: totuus, tieto, oppi, koulutus, viisaus, tiede

Uskonnolliset arvot: usko, toivo, pyhyys, laupeus

Sosiaaliset arvot: altruismi, ystävyys, rakkaus, uskollisuus, vapaus, veljeys, kunnia, isänmaallisuus, turvallisuus

Mahtiarvot: voima, valta, sota, rikkaus, raha, voitto

Oikeusarvot: oikeudenmukaisuus, ihmisoikeudet, tasa-arvo, laillisuus

Eettiset arvot: hyvyys, moraalinen oikeus

Ekologiset arvot: luonnon kauneus ja terveys, eläinten oikeudet

Egologiset arvot: itsekkyyys ja oma etu, omanarvontunto

Voi myös keksiä omia, jos listasta ei löydy sopivia. Valinnoista keskustellaan hetki parin kanssa. Tämän jälkeen poistetaan (yliviivataan) viisi arvoa, jonka jälkeen taas keskustelu. Millä perusteella poistit arvoja? Oliko valitseminen helppoa? Poistetaan vielä kolme arvoa, jolloin jäljelle jää kaksi tärkeintä. Vertaillaan koko ryhmän kanssa, millaisia arvoja kellekin jäi jäljelle. Pakko ei ole kertoa taaskaan. Mistä arvosta oli vaikeinta luopua? Mistä oli helppo luopua? Haluaisitko vielä keskustelun jälkeen vaihtaa jonkun arvon?

Omat arvot vs. 10 käskyä

Kurssilaiset saavat tulostettuna 10 käskyä ja liimaavat ne vihkoonsa. Tämän jälkeen he pohtivat mihin käskyihin heidän oppimispäiväkirjaan listaamansa arvot liittyvät. Käydään keskustellen läpi, mihin käskyihin nuoret eri arvoja yhdistivät. Samalla voidaan myös keskustella siitä, mitä kaikkea kymmenen käskyä oikeastaan sisältävät, jos niitä ei tarkastella vain kirjaimellisesti. Apuna voi käyttää Katekismusta.

Oppimispäiväkirja 15 min

Mitä ajatuksia työskentely herätti?

Tärkein oivallukseni tänään oli...

Jäin vielä pohtimaan...

Hartaus 15 min

Laulu NSV 2005 28 Tartu käteen Jumalan

Raamattu Gal. 5:22-26

Rukous

Illalaulu NSV 2005: 125 Olet valveilla

Herran siunaus yhdessä

Tarvitaan

- välipalatarvikkeet
- musiikkia + mankka meditaatiohetkeä varten
- Raamattu
- kyniä
- Nuoren seurakunnan veisukirjoja
- kynttilöitä + tulitikut

- lista arvoista esim. isolle kartongille kirjoitettuna
- Kymmenen käskyä tulostettuna jokaiselle kurssilaiselle
- saksia
- liimaa
- Katekismus

Lähimmäisen rakkaus

Kolmannen kerran aiheena on lähimmäisen rakkaus. Tavoitteena on, että nuoret pohtivat lähimmäisen rakkauden merkitystä omassa elämässään. Tarkoituksena on myös herättää keskustelua lähimmäisen rakkauteen liittyvistä haasteista ja toteuttamismahdollisuuksista omassa arjessa.

Ruoka 15 min

Meditaatiohetki 15 min

Raamatunkohta: Luuk. 10:26-37

Rukous: ”Armollinen Jeesus, sinä tuot sydämeemme luottamuksen, jonka avulla voimme välittää läheisillemme toivon liekin.” (Taizen veli Roger - sydämen hiljaisuudesta 100 rukousta s.99)

Työskentely 45 min

Laupias samarialainen –työskentely Lectio Divinaa mukaillen

Tässä työskentelyssä on käytetty muunnosta Lectio Divina –lukutavasta. Lectio Divina tulee latinankielisestä termistä jumalallinen lukeminen tai hengellinen lukeminen, ja kuvaa Raamatun lukutapaa, jossa päästetään irti omista mielikuvista ja avaudutaan enemmän sille, mitä Jumala haluaa meille sanoa. Kyseinen työskentelytapa jaetaan neljään osaan. Ensimmäinen vaihe lectio (käsittely) käsittää Raamatun hitaan ja refleктоivan lukemisen, niin että ihminen itse syventyy siihen. Toinen vaihe on meditaatio, jossa ajatellaan tekstiä ja valitaan sieltä itselle mieluisa kohta. Kolmas vaihe on oratio (vastaus), jossa jätetään ajattelu niin sanotusti sivuun ja annetaan valitun kohdan puhutella sekä pohditaan Jumalan sanaa. Neljäs vaihe on contemplatio (lepo), jossa päästetään irti niin maallisista kuin hengellisistä ajatuksista, vapautetaan itsensä täysin ja vain levätään Jumalan sanassa. Tarkoituksena on, että valitusta kohdasta on mahdollista saada jotakin uutta itselleen.

Työskentelytapa on todennäköisesti nuorille uusi, joten sitä on hyvä ennen työskentelyn aloittamista hieman selittää heille. Etenkin yhteen ääneen lukeminen vaatii rauhallisuutta, keskittymistä ja muiden kuuntelemista. Maalaamiseen on hyvä valita esimerkiksi sormivärejä, mahdollisimman suuria siveltimiä tms., jolloin kurssilaiset eivät niinkään keskity mahdollisimman taidokkaan työn tekemiseen vaan enemmän omien ajatustensa ilmaisuun.

Luetaan piirissä istuen Luuk. 10:30-36 ääneen ensin jokainen yksi jae kerrallaan ja palataan alkuun, kunnes jokainen on saanut lukea kerran. Tämän jälkeen luetaan kaikki yhteen ääneen. Tämän jälkeen luetaan vuorolukuna, niin että puolet ryhmästä lukee aina yhden jakeen vuorotellen. Tämän jälkeen jokainen valitsee tekstistä yhden itselleen jotenkin merkityksellisen tai mieleisen sanan ja ne sanotaan vuorotellen ääneen. Lukemisen jälkeen jokainen maalaa jotain mieleisestään kohdasta musiikin soidessa taustalla. Olennaista ei ole tehdä "taideteosta". Kun työt ovat valmiit, kaikki työt viedään keskelle piiriä. Tämän jälkeen luetaan vielä vuorotellen jae kerrallaan samaa Raamatun kohtaa. Lopuksi käydään fiiliskierros, jolla voidaan käydä läpi, miltä tutun kohdan lukeminen uudella tavalla tuntui/ heräsikö siitä jotain uusia ajatuksia.

Työskentelyn purkamisen jälkeen voidaan vielä käydä keskustelua mm. seuraavien teemojen ympäriltä. Keitä kertomuksen henkilöt voisivat tänä päivänä olla? Onko lähimmäisiä aina helppo auttaa, miksi/miksi ei? Onko rakkauden kaksoiskäskyn toteuttaminen omassa elämässä helppoa?

Oppimispäiväkirja 15 min

Mitä ajatuksia työskentely herätti?

Tärkein oivallukseni tänään oli...

Jäin vielä pohtimaan...

Hartaus 15 min

NSV 2005 8 Laula ihmisille

Tällä kerralla hartaudessa voidaan käyttää tuohuksia apuna kuvaamaan symbolisesti sitä, kuinka rakkauden ja avun jakaminen tuo valoa maailmaan. Istutaan ringissä ja kaikille jaetaan oma tuohus hartauden pitäjän sanoessa muutaman

sanan aiheesta. Tämän jälkeen hartauden pitäjä sytyttää omalla tuohuksellaan vieressään istuvan tuohuksen ja liekki ”jaetaan” eteenpäin kunnes kaikkien ringissä istuvien tuohukset palavat.

Rukous

Iltalaulu NSV 2005: 125 Olet valveilla

Herran siunaus yhdessä

Tarvitaan

- välipalatarvikkeet
- musiikkia + mankka meditaatiohetkeä varten
- Raamattu
- kyniä
- Nuoren seurakunnan veisukirjoja
- kynttilöitä + tulitikut

- Raamatut jokaiselle kurssilaiselle
- maalaamiseen sopivaa paperia
- sormi/vesivärejä
- isoja siveltimiä
- vesimukeja maalaamiseen
- talouspaperia
- musiikkia työskentelyä varten
- tuohuksia kaikille kurssilaisille

Kuolema ja taivas

Neljännellä kerralla aiheina ovat kuolema ja taivas, jotka ovat kurssin aiheista raskaimpia. On tärkeää, että näitä aiheita käsiteltäessä ryhmä on tullut jo tutuksi ja turvalliseksi ympäristöksi kaikille. Tarkoituksena on käsitellä kuolemaan liittyviä ajatuksia ja pelkoja avoimesti, sillä aiheesta ei kulttuurissamme juuri keskustella. Tavoitteena on myös käsitellä kuolemaan liittyviä läheisten suruprosesseja sekä pohtia, miten elämän vaikeista tilanteista voi selvitä. Luonnollinen jatko kuoleman käsittelylle on kristillisen käsityksen pohtiminen kuoleman jälkeisistä tapahtumista sekä taivaasta. On tärkeää päättää kurssikerta lohdullisten ja mukavien asioiden käsittelyyn, jottei kenellekään jäisi ahdistunut olo.

Tällä kerralla on hyvä korostaa, että ohjaajille voi tulla puhumaan, jos jokin asia jää mietityttämään. Kenenkään ei myöskään tarvitse kertoa ajatuksistaan enempää kuin mikä tuntuu hyvältä.

OHJELMA

Ruoka 15 min

Meditaatiohetki 15 min

Raamatunkohta: Saar. 3:1-8

Rukous: ”Pyhä Henki, läheisyyden mysteeri, sinä puolet meidät rauhaasi: se koskettaa meidän syvintä olemustamme, se antaa meille elämän hengen.” (Taizen veli Roger - sydämen hiljaisuudesta 100 rukousta s.22)

Työskentely 45min

Kerätään suurelle kartongille sanoja ja ajatuksia kuolemasta. Kaikki voivat käydä vapaasti kirjoittamassa Puretaan kerätyt asiat keskustellen ja katsotaan mitä aiheita nuorilta nousee. 25min

Taivas –kollaasi

Jokainen askarteleo kartongille oman kollaasin, joka kuvaa omia mielikuvia taivaasta. Askartelussa voidaan käyttää esimerkiksi aikakauslehtiä, joista voi leikata kuvia/tekstejä. Lisäksi värikyniä, tusseja, maaleja, tarroja, muuta askartelutavaraa. 20min

Oppimispäiväkirja 15min

Mitä ajatuksia työskentely herätti?

Tärkein oivallukseni tänään oli...

Jäin vielä pohtimaan...

Hartaus 15 min

Taivas-kollaasit kaikkien nähtäville

Laulu

Raamatun kohta Ilm. 21:3-5

Rukous

Ilta laulu NSV 2005: 125 Olet valveilla

Herran siunaus yhdessä

Tarvitaan

- välipalatarvikkeet
- musiikkia + mankka meditaatiohetkeä varten
- Raamattu
- kyniä
- Nuoren seurakunnan veisukirjoja
- kynttilöitä + tulitikut

- kartonkia (sekä ajatusten keräämiseen kuolemasta, että jokaisen omaan kollaasityöskentelyyn)
- tusseja
- aikakauslehtiä
- saksia

- liimaa
- värikyniä
- maaleja ja siveltimeä
- tarroja
- askarteluvälineitä kollaaseihin
- musiikkia työskentelyn ajaksi

Matkaoppaana Jumala (usko ja rukous)

Viimeisellä kerralla teemana ovat usko ja rukous. Tavoitteena on, että nuoret pääsevät pohtimaan omaa uskoaan ja sen merkitystä heidän elämässään. Tarkoituksena on herättää myös keskustelua siitä, miten usko mahdollisesti näytetään nuorten elämässä ja miten omasta uskostaan voi pitää huolta. Tällä kerralla valmistetaan yhdessä nuorten kanssa rukoushelmet, jotka toivottavasti jäävät muistuttamaan kurssilla käsitellyistä aiheista ja voivat olla tukena nuorten rukouksessa kurssin jälkeenkin.

OHJELMA

Ruoka 15 min

Viimeisellä kerralla voi mahdollisesti olla jotain erityisherkkua.

Meditaatiohetki 15 min

Raamatun kohta Ps. 23

Rukous: ”Jeesus, sydänemme toivo, sinä elät ikuisesti meissä ja evankeliumisi kautta sinä sanot jokaiselle meistä: ”Älä pelkää, minä olen kanssasi.” ” (Taizen veli Roger - sydämen hiljaisuudesta 100 rukousta s. 93)

Työskentely 35 min

Rukoushelmet

Kootaan yhdessä Martin Lönnebon kehittämät rukoushelmet ja käydään samalla hieman läpi helmien merkityksi sekä ajatuksia, joita ne herättävät nuorissa. Painopiste kannattaa olla nimenomaan nuorten pohdinnassa, jos sitä vain syntyy. Tässä on lyhyesti tietoa Lönnebon rukoushelmistä seuraavia lähteitä mukailen: *Martin Lönnebon rukoushelmet: Lönnebo, Martin / Raittila, Kaisa (suom.) 2000 ja www.rukoushelmet.net.*

Ruotsalainen luterilaisen kirkon piispa Martin Lönnebo kehitti rukoushelmet jou-

duttuaan Välimerellä syysmyrskyn vuoksi pienelle kreikkalaiselle saarelle. Siellä ollessaan hän alkoi luonnostella rukoushelmiä rukouksen ja mietiskelyn avuksi. Lönnebon keskeisenä kysymyksenä rukoushelmiä kehitellessä oli, mikä on tärkeintä ihmiselle. Lukuisten kokeilujen jälkeen nauhaan valikoitui 18 Lönnebon mielestä tärkeintä helmeä. Helmistä voi löytää myös Jeesuksen elämänvaiheet sekä kirkkovuoden keskeiset kohdat.

Jumala-helmi

Helmi on merkinä Jumalan läsnäolosta elämässämme. Se on suurempi kuin muut helmet, sillä Jumala on suuri, suurempi kuin voimme käsittää. Helmi on kultainen sillä, Jumala on elämämme valo. Hän on lähellämme, kaikkialla.

Hiljaisuuden helmet

Nämä helmet ovat merkinä hiljaisuudesta ja rauhasta. Hiljaisuuteen asettuminen vie aikaa, minkä vuoksi helmi on soikea ja enemmän pitkä kuin pyöreä. Helmi on väritön ja lakkaamaton. Hiljaisuudessa ei tarvita mitään, ei sanoja eikä ajatuksia. Hiljaisuudessa voi olla, olla ihan rauhassa. Näitä helmiä on renkaassa monta, sillä ne antavat aikaa rauhoittua ja hiljentyä.

Minähelmi

Tämä helmi kuvaa ihmistä. Helmi on pieni, sillä maailmankaikkeudessa ihminen on häviävän pieni. Samalla ihminen on luotu Jumalan kuvaksi. Siksi minähelmi on hohtava kuin aito helmiäishelmi, Jumalan silmissä ihminen on ainutlaatuinen ja kallisarvoinen. Helmen hohtava pinta heijastaa oman kuvan, jota katsellessa voi tutkiskella, mikä minussa on jumalallista. Samalla pinta heijastaa lähellä olevat ihmiset ja heitä katsellessaan voi myös nähdä ainutlaatuisen ja kallisarvoisen ihmisen.

Kasteen helmi

Helmi kertoo kasteesta ja uudesta elämästä. Valkoinen väri on merkinä siitä, että joka päivä voimme aloittaa uuden elämän ja jättäytyä Jumalan hoitoon ja huolenpitoon. Niin kuin Maria hoiti Jeesus-lastaa Betlehemin tallissa, niin Jumala pitää meitä sylissään.

Autiomaan helmi

Helmi on merkki elämän autiomaasta, kuten koettelemuksista, kiusauksista, vaikeista valinnoista. Jeesuskin joutui kiusauksiin erämaassa, mutta torjui kiusaukset turvautumalla Jumalaan. Samalla tavoin Jeesus on kanssamme elämämme erämaassa.

Pyhän huolettomuuden helmi

Helmi muistuttaa Jeesuksen vuorisaarnasta: "Jokaiselle päivälle riittävät sen omat murheet". Sininen väri viittaa Neitsyt Mariaan. Kun hän sai Jumalalta tehtävän tulla Jeesuksen äidiksi, hän otti tehtävän vastaan sanoen "Tapahtukoon minulle niin kuin sanoit" ja jätti asian Jumalan käsiin.

Rakkauden 1. helmi

Punainen helmi kertoo Rakkaudesta, jonka saamme ottaa vastaan. "Jumala on rakastanut maailmaa niin paljon, että antoi ainoan Poikansa, jottei yksikään, joka häneen uskoo joutuisi kadotukseen, vaan saisi iankaikkisen elämän." Samalla se muistuttaa Jeesuksen rakkaudesta ja puolestamme vuodatetusta verestä.

Rakkauden 2. helmi

Toinen punainen helmi kertoo rakkaudesta, jota saamme jakaa ympärillemme. Helmi on yhtä punainen kuin Jumalan rakkauden helmikin, sillä me voimme heijastaa Jumalan rakkautta ympärillemme. Toimimalla toisten hyväksi ja rukoilemalla toisten puolesta voimme osoittaa rakkautta.

Salaisuuden helmet

Nämä helmet auttavat muistamaan tärkeimmät rukousaiheet ja sen, mikä on kaikkein rakkainta; elämän kalleimmat toiveet, unelmat ja läheiset. Salaisuuksien helmissä ei tarvita sanoja. Helmien kosketus on rukous tärkeimpien asioiden puolesta.

Yön helmi

Tämä on tyhjentyksen, kriisin ja kuoleman helmi. Jeesus ristillä koki saman,

mutta Jumala ei hylännyt Jeesusta. Samoin Jumala on meidän kanssamme elämän vaikeinakin hetkinä.

Ylösnousemuksen helmi

Valkoinen helmi kertoo pääsiäisaamusta, valon voitosta pimeyden jälkeen.

Elämä voittaa kuoleman. Helmi on merkki siitä, että kuoleman voittanut Jeesus on luonamme kaikkina hetkinä. "Minä olen teidän kanssanne kaikki päivät maailman loppuun asti."

Oppimispäiväkirja 15 min

Mitä ajatuksia työskentely herätti?

Tärkein oivallukseni tänään oli...

Jäin vielä pohtimaan...

Hartaus 15 min

Laulu NSV 2005 68 Kutsu

Raamatun kohta Jer. 29:11

Rukous

Illtalaulu NSV 2005: 125 Olet valveilla

Herran siunaus yhdessä

Palaute

Viimeisellä kerralla osallistujilta voidaan kerätä palaute, kurssin kehittämiseksi edelleen. Mahdollisia kysymyksiä palautteeseen voivat olla esimerkiksi seuraavat.

1. Mitä odotit kurssilta ennen sen alkua?
2. Vastasiko kurssi odotuksiasi?
3. Mitä hyvää koet kurssista saaneesi?
4. Mitä huonoa?
5. Mitä asioita/teemoja olisit toivonut kurssilla käsiteltävän enemmän/vähemmän?
6. Mitä muuta haluaisit sanoa?

Tarvitaan

- välipalatarvikkeet
- musiikkia + mankka meditaatiohetkeä varten
- Raamattu
- kyniä
- Nuoren seurakunnan veisukirjoja
- kynttilöitä + tulitikut

- helmet ja kuminauhat rukoushelmien valmistamiseen

LIITE 2: KYSELYKAAVAKE ISOSKOULUTETTAVILLE KURSSIN AIHEIDEN KARTOITTAMISEKSI

Matkaoppaana Jumala? – kurssin kyselykaavake

Kurssikerrat sisältävät neljä osiota; noin puolen tunnin rentoutumishetki (musiikkia yms.), työskentelyä aiheesta (askartelua yms.), aiheen purkaminen (keskustelua, yms.) ja loppuhartaus.

Rastita seuraavista vaihtoehdoista viisi kiinnostavinta aihetta, joita haluaisit pohdita ja käsitellä enemmän Matkaoppaana Jumala? – kurssilla:

Oma suhteeni Jumalaan	☐
Minä isosena	☐
Raamattu ja minä	☐
Hartaus	☐
Sielunhoito	☐
Usko ja minä	☐
Kristittynä eläminen	☐
Omat arvoni	☐
Diakonia	☐
Kristillinen etiikka (mikä on oikein, mikä väärin)	☐
Sakramentit	☐
Minä ja tulevaisuus	☐
Kuolema – Taivas	☐
Pyhä Henki	☐
Monikulttuurisuus	☐
Rukous	☐
Kristinuskoon vaikuttaneet historialliset henkilöt	☐
Ongelmatilanteet leireillä	☐
Vaitiolovelvollisuus	☐

- Kristinusko ja muita uskontoja
- Oma seurakuntaelämäni
- Muiden suhtautuminen uskooni
- Kristilliset tavat ja perinteet
- Eriarvoisuus/Tasa-arvoisuus
- Päihteet
- Minä innostajana? Miten innostan?
- Hengellisen elämän ylläpito
- Armo – anteeksianto
- Oma Kristillinen elämänkaareni (lapsuudesta nykypäivään)
- Lähimmäisenrakkaus
- Jokin muu aihe/aiheet, mikä? _____

Mikä työskentelytapa on sinulle mieluisin? (esim. askartelu, piirtäminen, keskustelu yms.) _____

Olisitko halukas osallistumaan kurssille?

Kyllä Ei